

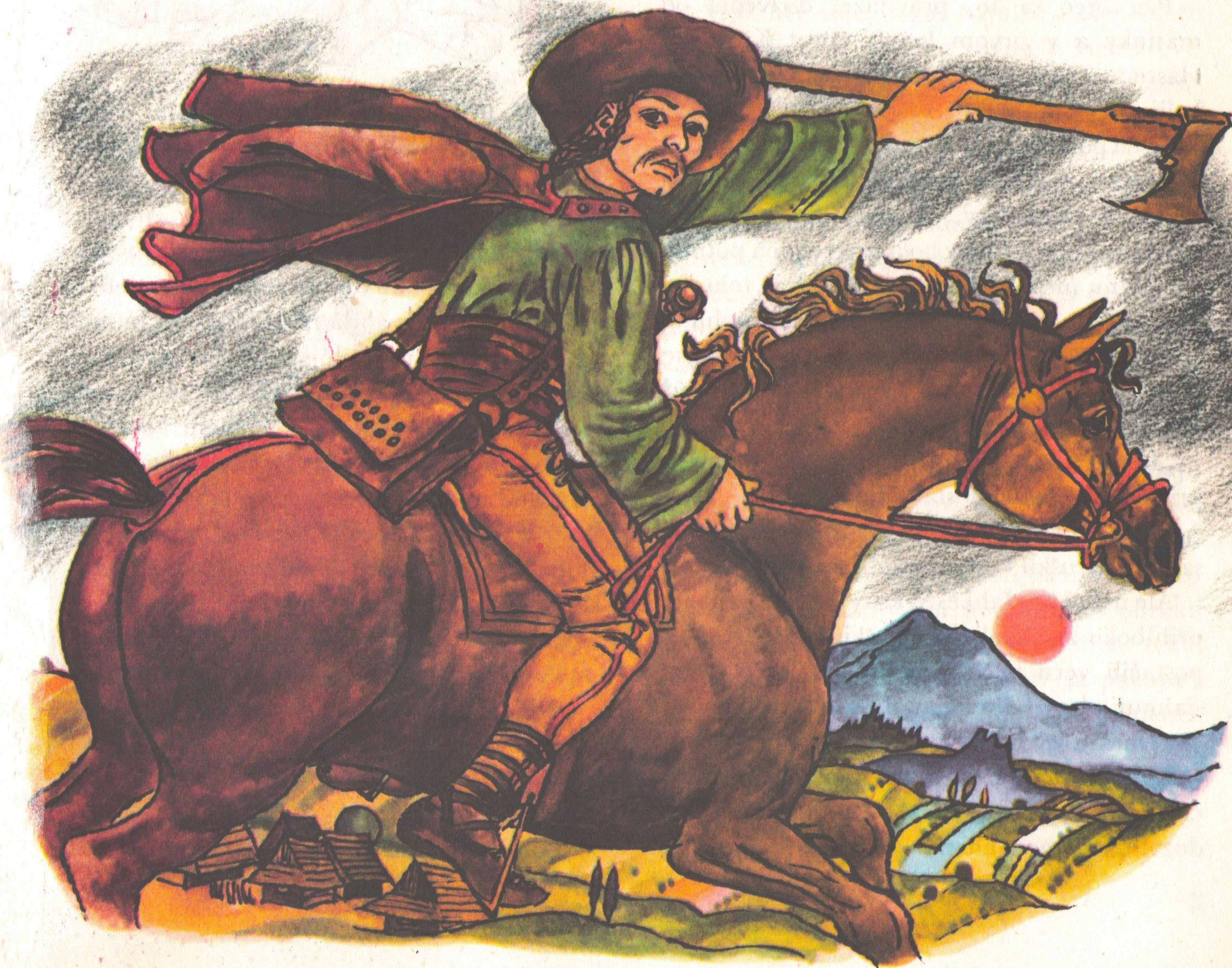
Slniečko 7

ROČNÍK XI. (XXXIII.)

MAREC 1979

3 Kčs

Zbojnický súd MÁRIA ĎURÍČKOVÁ Keď Jánošík uháňal na svojom Fakovi z Kráľovej hole na Poľanu alebo zasa z Poľany na Kráľovú hoľu, zakaždým sa stavil v Ľubietovej. Nie že by práve tam chcel obročiť koňa, vôbec nie. Príčina bola iná. Tou príčinou bola Katruška, jediná dcéra Ľubietovského mäsiarskeho

ILUSTROVAL JOZEF CESNAK

majstra, ktorého počúvalo na slovo sedem tovarišov, sedem učňov a dva tucty hajčiarov po celej stolici. Keď jeho koč zhrmotal na Ľubietovskom rínku, klaňali sa mu páni mešťania tak hlboko, ani čo by sa viezol sám vicišpán.

No a tento boháč mal utešenú dcéru. Nosila sa po ulici v šuchote perkálu a čipiek a cechovým mládencom zamieralo srdce. Ej, keby tí tušili, kto sa v noci zastavuje pod jej oblôčkom! Ale to nevedel nik, toho sa dopátrala iba Katruškina pani matinka. To sa vie, že sa náramne zhrozila. Jej dcéra sa stretáva so zbojníkom! So zbojníckym kapitánom, na hlavu ktorého je vypísaná vysoká odmena!

Pán otec sa to, pravdaže, dozvedel od matinky a v prvom hneve chcel Katrušku vlastnoručne stretať. Pani matinka však nedovolila.

„Len pomaly a s rozvahou!“ krotila si muža. „Vtáčika môžeme predsa zlapať! Bude aj sláva, aj dukátky. Zlapať — lenže nie v dcérinej izbe! To by bola neslýchaná potupa pre jednu meštiansku pannu! Okrem toho by sa jeho kompáni, tí „hôrni chlapci“, mohli aj pomstiť, už len to by chýbalo! Oveľa lepšie bude stopovať ho na odchode a drapnúť niekde v druhom chotári!“

„Lenže ako?“ hlesol pán majster, ktorý sa pri žene len ťažko dostal k slovu.

„Mám čosi na ume a pokúsim sa nakriatnuť samu Katrušku,“ vraví pani matinka.

Ale nebolo to ľahké. Švárnny Juro Jánošík už prihlboko zaviazol v Katruškinom srdci. Nepostačili veru výčitky a prosby, bolo treba siahnúť k hrozbám a napokon aj k sľubom.

„Dneska je zbojníckym kapitánom, a zajtra čo? Vari ty nevieš, dcéra moja, čo ho čaká? Čo čaká každého zbojníka? A tá hanba, až sa svet dozvie, tá neslýchaná potupa! Potom už

nebudeš prvou Ľubietovskou pannou, všetci budú nad tebou ohŕňať nos, ešte len aj debnárova Juda...“

Katruške sa zatieňovala tvár.

„Ale keby sme ho zlapali, no ja ti poviem, dcéra moja, možno by nám pán cisár udelil aj erb, s tým sa naozaj dá rátať, lebo im Jánošík už dávno hlavu prebija. Len si predstav, dcérka, ako ti vyšivačka na každý obrus a na každú obliečku vyšije nad menom korunku. A ako sa budeš v hintove voziť na zámocký bál či už do Ľupče, či do Zvolena, alebo hoci aj do Prešporka. A ako sa ti baróni budú klaňať, klobúkom prach pred tebou zametať, kontesou Katarínou ťa nazývať...“

Katruške sa rozsvецovali oči.

„A čo by som mala urobiť, pani matinka?“

„Nič také zvláštne, dieťa, len keď bude odtiaľto odchádzať ten... no... ponúkneš mu obrok pre koňa. A keď nasadne, šikovne do vreca zastrihneš...“

„Ale ak zbadá?“ zachvel sa Katruške hlas.

„Nezbadá, len sa okolo neho pekne maj.“

„Ja sa predsa len bojím...“

„Mysli na to, ako budú Ľubietovské panny meniť farbu od závisti.“

Katruška na to naozaj myslela a pri najbližšom stretnutí bola k svojmu milému sladká ako omamné víno. A keď už odchádzal, ponúkla mu vrece obroku.

„Aby tvoj Fako nikdy nezabudol cestu do Ľubietovej.“

Jánošík ju namiesto slov po líčku pohladkal a potom ešte po vlasoch, tých iskriivých, voňavých, skoro ako živých. Priviazal vrece koňovi na chrbát a vyšvihol sa do sedla. A práve tá chvíľočka stačila Katruške na to, aby odšľukla z vreca rožtek.

Ticho prešiel kôň po trávniku záhrady a potom už zacvakali kopytá na tvrdej ceste.

Vatra sa rozhárala a dvaja hôrni chlapci, Surovec a Valibuk, prinášali odratého barana. O chvíľu ho dajú piecť nad oheň.

Toto je čas, keď sú všetci hôrni chlapci

pospolu, keď sa podávajú hlásenia a pretriasajú sa udalosti dňa. Práve dobehol Ilčík, ktorý mal dnes dennú stráž.

„Čo si taký zadychčaný? A kde je Strunga?“ spyujú sa ho.

„Hneď, hneď,“ lapá dych Ilčík a stavia sa pred Jánošíka. „Strunga odvádza Faka do nového úkrytu, kapitán, lebo Krištofova pajta je odhalená.“

„Kto ju a ako?“ znepokojil sa Jánošík.

„Dvaja parobci, kapitán. Motali sa okolo pajty a chytali sliepky, kľak-kľak-kľak-kľak-kľak! Naveľa im sliepky spravili „kľak“ a v tej chvíli sme ich my so Strungom chmatli za golier. Reku, kto ste? A oni nám naspäť, a vy ste kto? My sme, reku, hájníci a takých, čo kradnú sliepky, vodíme rovno k richtárovi. Troška sa preľakli. Radšej vraj nie, páni hájníci, veď toto nie sú cudzie sliepky, patria pani majstrovej. A to už ktorej? spytujem sa. Nuž vraj pani mäsiarke z Ľubietovej. Ha, zasmial som sa, kdeže vám je, reku, Ľubietová, za tretím chotárom! Tak pekne von s pravdou! pripučil som jedného k zemi — a potom už obidvaja sypali. Vraj im pán majster kázal ísť za týmito dvoma sliepkami, sliepky že pôjdu za zrnom, ktoré vypadáva z vreca, a to vrece, že nesie kôň. A oni že majú zistiť, kde ten kôň býva, kde má ako konicu, a keď to zistia, majú mu to hneď a zaraz oznámiť. A načo to chce vedieť? opytujem sa. Ktože ho vraj vie, páni hájníci, možno sa mu ten kôň páči a chce ho kúpiť, je to akurátny kôň, hotový tátoš, obzrite si ho tuto v pajte! Toho koňa my, reku, poznáme, nie je na predaj a vy sa pakujte! zadupkal som nohami. Ufujazdili mládenci, aj na sliepky zabudli, aha, tu sú!“ Ilčík vyhodil z torby dve sliepky s vykrúteným krkom, aj akési prázdne vrece. „Pozrite si ho, bol v ňom obrok.“

Prvý vzal vrece do rúk územčistý Rajnoha. „Hrom a peklo!“ zadunel hustým hlasom. „Má odšmyknutý rožtek!“

„Hladko ani u krajčira,“ obzerá si ho Mucha. „Veru nik nemôže povedať, že by to bolo zachytenie o trň alebo šíp.“

Vreco išlo z rúk do rúk, až sa dostalo ku kapitánovi. Pozrel na odšmyknutý rožtek a odhodil vreco za chrbát. Tvár mal ani z kameňa.

„A to zrno?“ spýtal sa Rajnoha Ilčíka.

„Pšenica. Za hrst sa ešte našlo vo vreci a také isté v hrvoli sliepok. Všetliako nás už lapali, ale na pšenicu ešte nie.“

Zasmial sa silným smiechom, no nik sa k nemu nepridal.

Vatra pukotala, iskry vyletovali do výšky a zanikali v tme.

„Musím sa ťa opýtať, kapitán,“ ozval sa Rajnoha, „odpovedz po pravde. Kto ti dával vreco s obrokom?“

„Ona, Katruška,“ odpovedal Jánošík temným hlasom.

„Zasadne zbojnícky súd,“ oznámil chmúrne Rajnoha.

V tieni stromovia rozľahlej otcovskej záhrady popadli Katrušku chlpské ruky, zapchali jej ústa, vydvihli na koňa — hybáj!

Súd zasadal pod belasou oblohou. Na kamennom stole pod vysokým bukom ležali usvedčujúce veci: vrecé s odstrihnutým rožkom a za hrst pšenice. Dvanásť zbojníkov sedelo dookola na kameňoch a pníkoch. Ten trinásty, najhlavnejší, v skalnej jaskyni do riadkov múdrej knihy oči hrúžil. Súd sa konal bez neho. Lahko uhádnete, prečo.

Na sudcovskom pni sedí Rajnoha, vážny, dôstojný. Nie je to prvý raz, čo predsedá zbojníckemu súdu.

„Povedz, Katruška, odpovedz po pravde,“ oslovuje ju Rajnoha, „kto ťa naviedol, aby si Jánošíkovi obrok pre koňa dala?“

Katruška mlčí. Cez rozstrihnutý rukávec sa jej belie rameno, s rozpusteným vrkočom sa pohráva vetrík. Mlčí Katruška, bojazlivým okom okolo seba hľadá.

„Možno to bol tvoj otec alebo tvoja mať,“ pokračuje Rajnoha. „Nebude ťažké doviezť ich na súd a rozviazať im jazyk.“

Katruška sklonila hlavu.

„Netreba,“ riekla zachrípnutým hlasom. „Nikto ma nenavádzal, sama som si to zmyslela.“

„A kto ťa naviedol, aby si z vreca rožtek odstrihla, na to ťa kto naviedol?“

„Len ja sama,“ odpovedala duto Katruška.

„Na Jánošíka si pascu nastavila — a on ťa, vidíš, za svoju vernú milú pokladal.“

Katruška ešte hlbšie ovesila hlavu.

„Súd hôrných chlapcov teraz rozhodne, aký si zasluhuješ trest: život a či smrť.“

Sudca Rajnoha pozrel po jedenástich, pozrel aj hore na oblohu a potom na mohutný dub pri kamennom stole.

„Ja hlasujem — smrť!“ ozval sa ako prvý Ilčík a zalúčil valašku do hrubého kmeňa. Zahryzla sa doň až po samý obušok.

„Aj ja hlasujem smrť!“ zhúkol Surovec a zalúčil valašku.

„Smrť!“ zadunel Garaj, valaška švihla povetrím a zaryla sa ostrím do kmeňa.

Jedenástkrát zaznelo na polianke neľútostné Smrť! a do kmeňa mohutného buka sa jedna vedľa druhej povtínalo jedenásť valašiek.

Vyviedli Katrušku na vrch brala. Vetřík jej laškoval s perkálom sukne, slnce ešte chvíľu hádzalo iskry po rozpustených vlasoch.

A potom jej pohyb mocnej ruky vzal pôdu spod nôh a ona so strašným výkrikom padla do priepasti.

Tam ju aj pochovali, na mieste, kde našla svoju smrť.

A Jánošík vlastnoručne vkresal do skaly osem litier: KATRUŠKA.

Nie, nie, hrob by ste márne hľadali, niet po ňom ani stopy. Ale litery v brale sa ešte aj dnes dajú prečítať, najmä keď sa tak slnce dostane za mračno a vystreľuje spoza neho lúče ako zlaté šípy. A celý ten ťah na Poľane sa odvtedy volá Katruška.

No a ešte sa vraví, že vo výročný deň toho súdu, čo je turíčna sobota, vždy podvečer zaznie Poľanou Katruškin výkrik. Vraj ho Poľana znova a znova opakuje na výstrahu všetkým zradcom.

Darček

TOMÁŠ JANOVIC

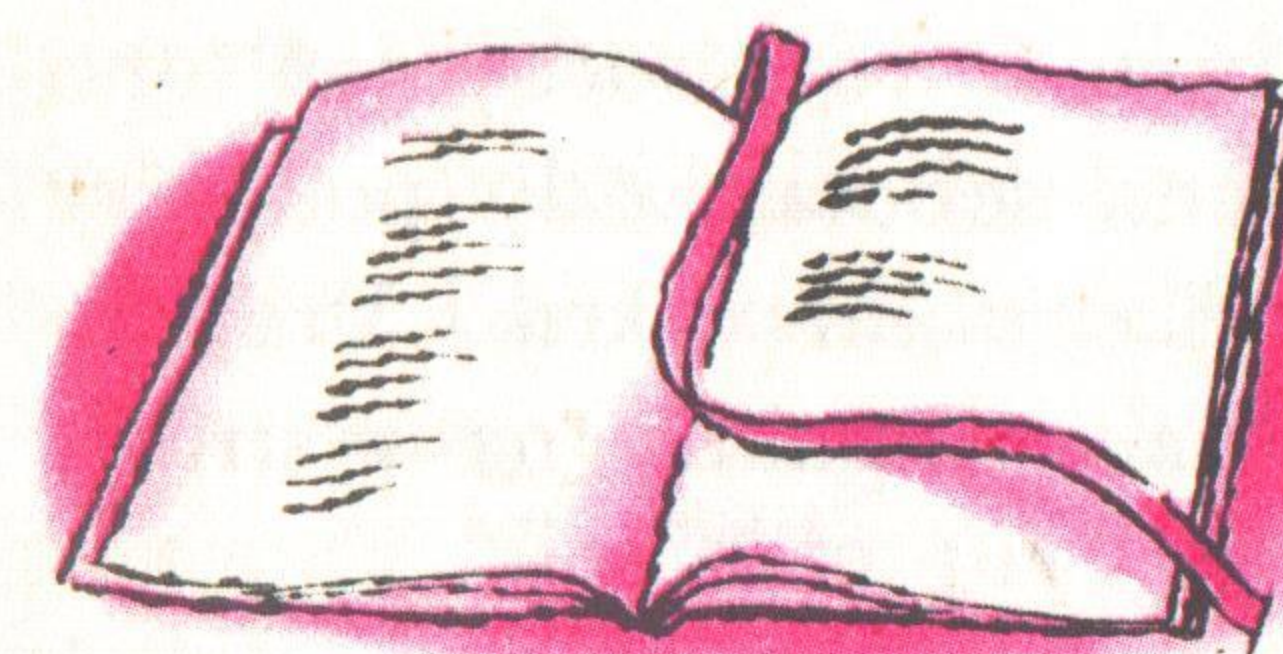
Čo je zajtra? Piatok.
A navyše sviatok.

Kto má v piatok sviatok? Mama.
Na dary som ľavý.
Povedz, mama, pekne sama,
čo ti radosť spraví.

Dám ti báseň (a nie krátku).
Mám ich plný zošit,
Modrou stuhou k tvojmu sviatku
zošit musím zošiť.

Veď je zajtra piatok.
A navyše sviatok.

Či mám radšej umyť riady
bez obvyklých hádok?
Mama zrejme neporadí.
A zajtra je piatok.

A pretože je zajtra piatok, vyberiem sa
do mesta a kúpim mame niečo praktické.
Ale veď niečo praktické jej kupujem
každý sviatok.

Tu je zoznam, čo má
odo mňa už doma:
Šijací stroj,
písací stroj,
ležiaci stroj,
stojací stroj,
pletací stroj,
hladiaci stroj,
variáci stroj,
vraviaci stroj.

A tie stroje (všetky? Všetky!)
vo dne v noci vrčia.
Vrčia vr vr ako tetky,
čo na dvore trčia.

A tu som odrazu prišiel na výborný nápad.
Zoberiem si magnetofón a odídem do hustého
lesa. A viete, čo si nahrám na tento magne-
tofón? Nahrám si tiché šumenie lesa! A potom...
potom...

Uhádli ste veru presne.
Žiadnu pieseň s Gottom,
ale iba ticho... Lesné...
A čo spravím potom?

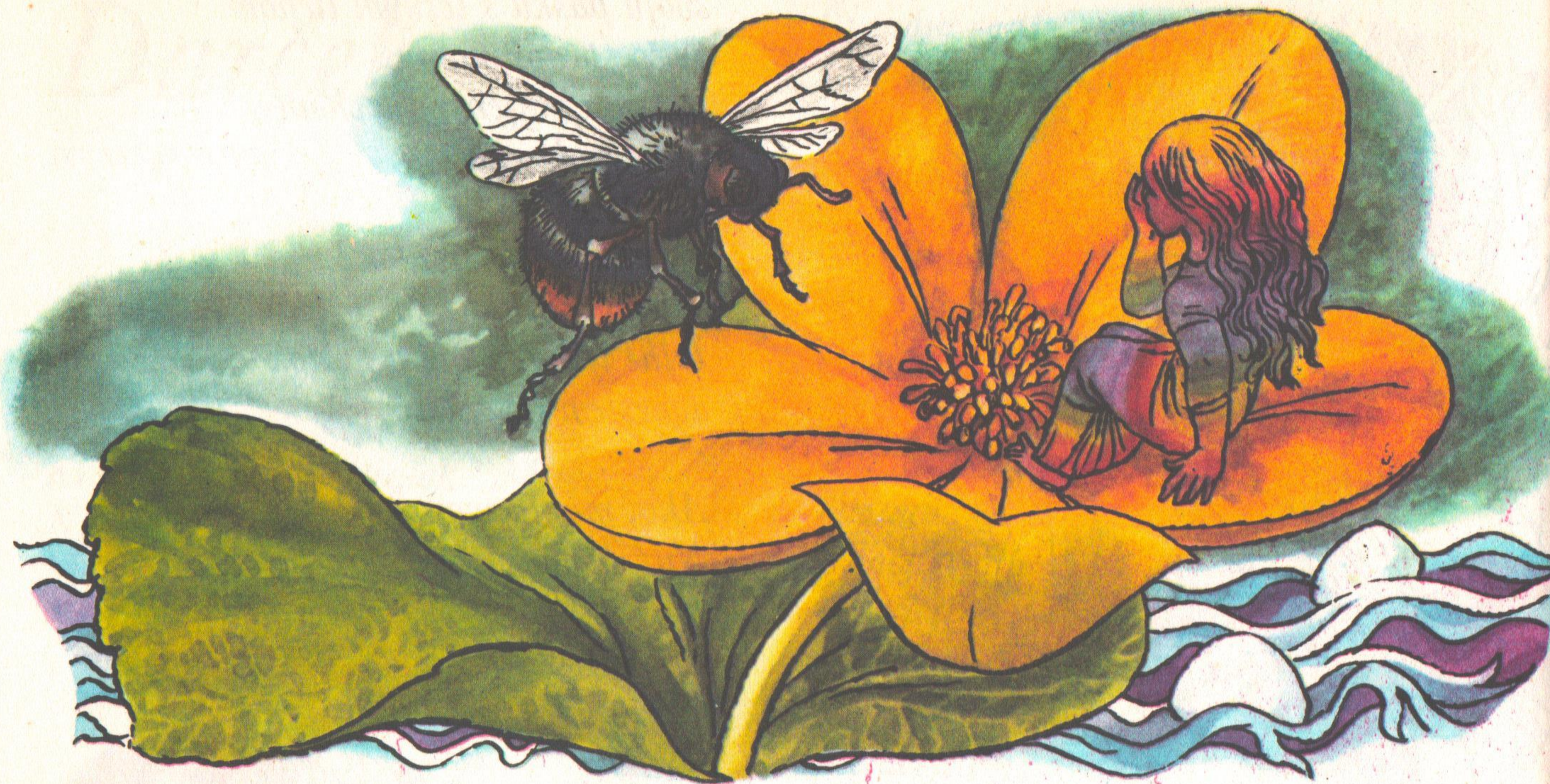
Keď sa stroje (ale všetky!)
dajú do vrčania
ako tetky a ich pletky —
spustím bez váhania

svoju pásku s lesným tichom.
A čo spraví mama?
Tá so zatajeným dychom
sama pobozká ma.

Och, to bude sviatok!
Ticho rozľahne sa.
Dlhé ticho, ktoré v piatok
donesiem až z lesa.

Ako, mama moja?
Nuž pomocou — stroja!

Rozprávčiatko

KLIMENT ONDREJKA

Rozprávka vo vode rozpustená a v hore zrodená sa začala pod vrchom Kršiakom, pod Homôlkou a pod Kučovým, na konci Vyšnianskej dolinky, tam, kde sa nevysychajúci jarček z hlbín zeme rodí. Poniže vždy chladivej studienky, pri ručajíku — v peľonosnom kvete záružlia sa z ticha i šumu okolitých hôr, zo spevu vtáčikov, zo zunu hmyzieho, zo ševelenia krídla motýlieho aj z hôrných vôní — vo chvíli nikým nezbadanej zrodila naša rozprávka.

Bola to rozprávka nad iné jemná ako zimný srieň, vločka snehová, iskrivá rosa na libačketráve, na vrcholoch hôrnej ostrice. Iným vidom sa zase javila ako z pavúčia, z cukrovej vaty posplietaná, zlatistým medíkom pozliepaná, lúčom slnka zošitá, iskrami hviezd vykladaná, práškom z motýlich krídel posypaná.

A rástla tá rozprávka do veľkosti a krásy, sýtla sa sladkou šťavou kvetu, peknými zvukmi, okolitými vôňami a krásami na potechu živeče zôkol-vôkolovitej i na uspokojenie svojho citu pre krásu známú i nepoznanú. Priletel však čmeliak do ohniva rozpalený a šepol rozprávke na lupienku záružlia si hoviacej mumlavým hlasom: „Je svet ešte i von z hôr a v ňom kďdľe detí za peknou rozprávku zabažených. Si už vyrastená, tak preleť vršky, leť odtiaľto preč: svetom ku slovenským deťom!“

Vyšla rozprávka na hranu najvyššieho lupienka — a vtom frng! Preletel trávniáčik — vtáčik, čo pod listom v tráve do hniezda zelené vajíčka znáša, čo sa po lúčinách spevom ohláša. Mávnutia jeho krídel prievan spôsobili, prievan záružlím zaknísal, že rozprávka spadla do ručajíka. Zlé to pre ňu nebolo — nepoznaná slasť sa jej zmocňovala, keď ju vlnky pohadzovali, ponad kamienky dvíhali, do hučavých vodopádikov ponárali, vrtili, čím hore, tým dolu obracali a sa s ňou ako so seberovnou hrali... Splavila sa poniže zákruty, ponornou

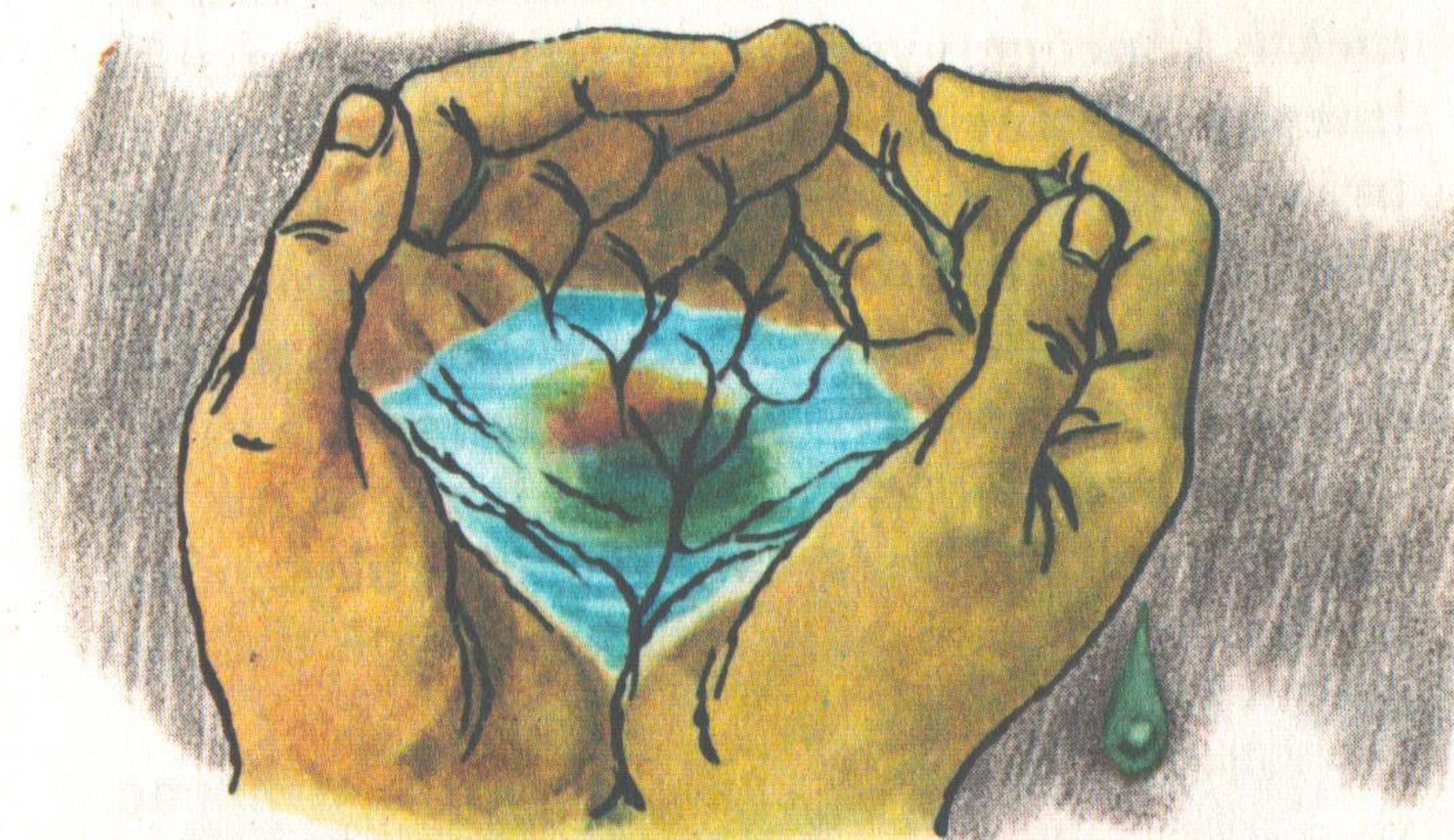
cestou sa cez husí pastovniček dostala, vhupla do krútnavky na začiatku Hodišových lánov a potom tíšinami sa do Vyšnej Vsi vplavila. Žiaľ, zmenšená, porozpúšťaná, poroztápaná, takže keď ju ktorési z vyšnianskych detí zbadalo, mnohé sa nazdali, že to kalúžka zemnej masnoty pláva, v žiarení slnka farbami hrá. A keď ju ktosi do prúteného košíka sťa do podberáka začrel, bol už z dlhej a peknej rozprávky len žalostný zvyšok: zostal začiatok, zavŕšenie a zdrapky pokračovania. Totohľa:

V starých časoch — keď za groš mericu fajok dali a za druhý raz toľko prisypali...

Hora neváľaná, skala nelámaná, tráva nežatá, studienka nebratá, zákutie ľudskou rukou netknuté; prahora nepamätaná, bezcestná, zabudnutá — len zvernými chodníkmi prebďdnutá...

Za Chopcom Polianka
pozerá do rána,
pozerá i do dňa
ako mati rodná.

Jedlá jedli, vína, medoviny a všelijaké tekutiny pili a blažene dlho žili. A keď zomreli, v zemi zotleli, ako aj my zotlieme, keď zomrieme.

Hľa, to zostalo z rozprávčiatka najprv hýriaceho v krásach, potom bystrou vodou vnivoč rozpusteného. A škoda je ho!

MDŽ

RUDOLF ŠIŠKA

*Komu dám dnes kytičku
vôňu skrytú do ruži?
Poteším ňou mamičku,
veď tá si to zaslúži!*

*Komu dám dnes kytičku
vďačným srdcom do dlane?
Kto ma hladká po líčku,
tomu najviac pristane.*

Vzducholod'

BOHUSLAVA VARGOVÁ

*Slina na jazyk mi vietor priniesla.
Opriem sa oň, zapriem ako do vesla.*

*Vietor, to je veslo — a vzduch — vzducholod'.
Chceš si so mnou zažartovať? Sadaj! Pod!*

*Nadýchame sa tých dialok ďalekých,
spadneme, keď nebude nám stačiť dych.*

*Zaboríme modré nosy do hlíny.
No čo! Veď to bolí iba zo psiny!*

Mamine ruky

JANA ŠRÁMKOVÁ

Jakub stál na stoličke pri obloku čelom opretý o sklo a ani na chvíľočku nespúšťal oči z mokrých šlapají na chodníku. Ešte aj z výšky druhého poschodia vyzerali šlapaje poriadne veľké, také veľké, že ich tam mohol zanechať vari len obor! Jakub sa celý šťastný potichu zasmial, dával však pritom dobrý pozor, aby nedýchol na sklo. Sklo by sa zahmlilo, a kým by ho stačil poutierať, ktovie, či by šlapaje

medzitým neuschli. Dve už totiž vyschli — spočiatku bolo šlapají sedem — teraz iba päť. Kým však bolo šlapají sedem, všetky decká, čo sa náhlili do školy — všetky do jedného — sa pri tých obrovských šlapajach zastavili. A Jakub na vlastné oči videl, ako začudovane krútili hlavami.

Jakub sa musel chtiac-nechtiac znova zasmiať — predstavil si totiž, ako všetky deti sedia teraz v škole a lámu si hlavu nad tým, kto mohol zanechať na chodníku také obrovské šlapaje. A nikto z nich vonkoncom netuší, že to bol tatko — jeho tatko!

Jakub sa od veľkého nadšenia ešte väčšmi pritisol k obloku, zdalo sa mu, že takto je k otcovým šlapajam o kúsok bližšie. Vtom si zrazu uvedomil, že tatko vlastne do kaluže vody stúpil náročky. Spolu s mamou vyšli z brány domu, no tatko sa po chvíli obrátil, aby v okne uvidel jeho, Jakuba. A zdalo sa, že v kaluži šibalsky zádrobčil ako chlapčisko. Jakub bol z toho celkom vyjavený, nielenže videl, ako tatko prešiel cez veľkú hlbokú kaluž vody, ale hneď si aj všimol, že sa mama nahnevala. Cez zatvorené okno síce nepočul ani slovko, videl však, ako mama rozkladá rukami a ukazuje pritom na tatkovy topánky. Hnevala sa naozaj, dokonca si aj zabudla pridržať nezapnutý kabát, takže jej ho vietor poľahky roztvoril ako čierne krídlo. A vtedy si Jakub pomyslel, že mama vyzerá ako čierna nahnevaná vrana.

Mama sa, pochopiteľne, ani trocha neponáša na vrana, a Jakub sa až striasol od hanby, že si vôbec niečo také mohol pomyslieť o svojej mame. Lenže prečo sa mama ustavične hnevala? Ráno, večer alebo hoci aj napoludnie — ustavične bola namosúrená! Keby mu len niekto konečne vysvetlil, prečo sa mama stále hnevá! Vlastne sa na to už tatka spytoval — práve dnes ráno — len chvíľku predtým, ako odišiel s mamou do práce. Dnes ráno — pre zmenu — bola mama zasa nahnevaná na čas. Zdalo sa jej, že prirýchlo uteká.

„Ten čas tak uteká, a vy dvaja sa tu len bavkáte s vláčikom, a ja si môžem ruky zodrať po lakte, no vám ani na um nepríde pomôcť mi!“

„Ja som chorý!“ vyhlásil Jakub urazene. Veď naozaj bol chorý, a hoci nemal horúčku, nemohol chodiť do školy. V noci kašlal ostošesť, až pokým k nemu nepríbehla mama a nezahнала ten hrozný kašeľ medovým čajom.

Prečo teda odrazu chcela, aby jej pomáhal?

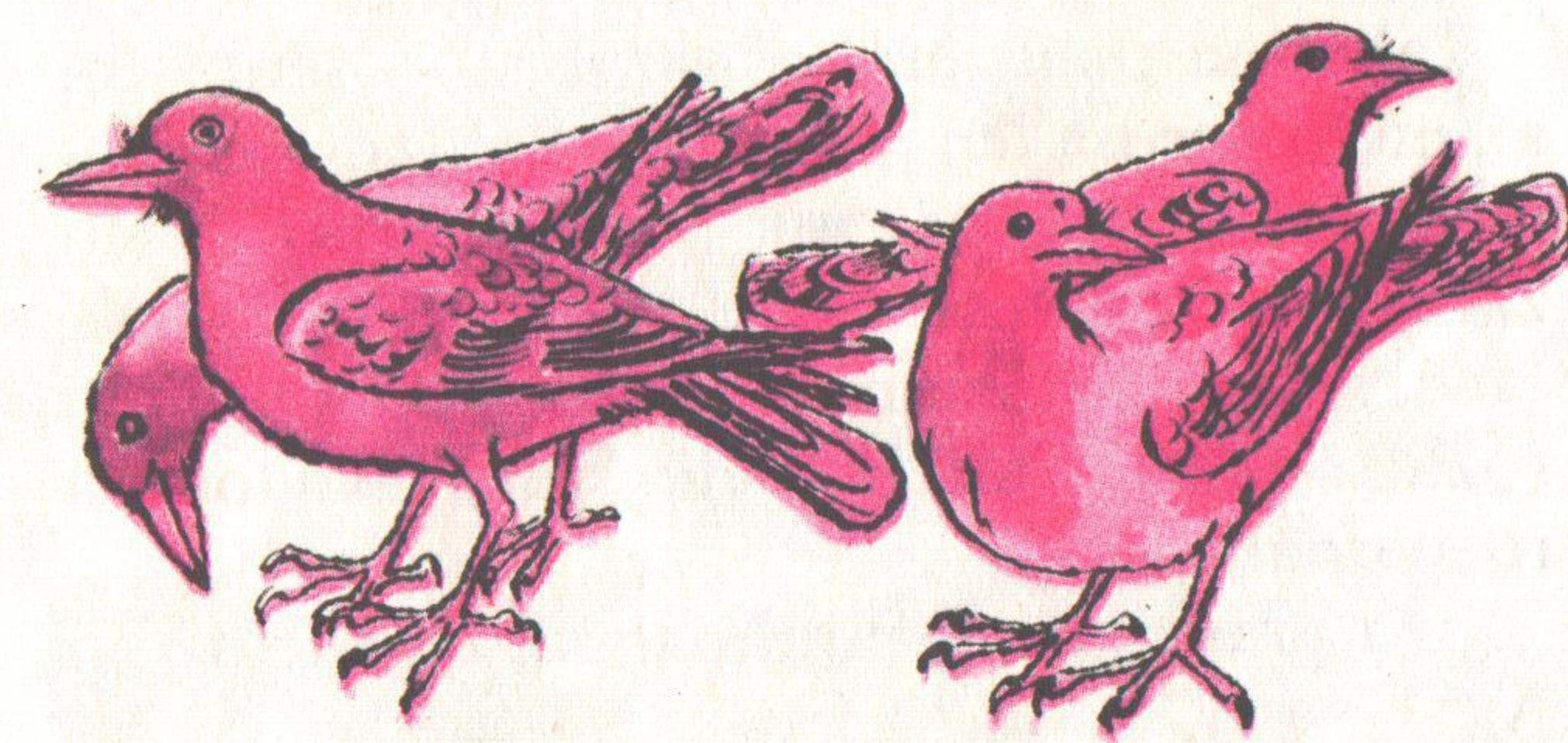
Veď sa mohol znova rozkašľať. A mama stále tvrdila, že jej ten kašeľ priam trhá srdce! Mama veru nebola spravodlivá, a ani sa nevedela hrať — v jednom kuse sa vyhovárala, že nemá čas. Jakuba po tom maminom krikú už vôbec netešilo púšťať lokomotívu. Rovno sa spýtal otca, prečo akurát oni majú takú mamu — takú hnevačku! Otec sa najprv zasmial — vraj dosiaľ nikdy nepočul slovo hnevačka, potom si k nemu prisadol a tváril sa neobyčajne vážne. Vlastne nielen vážne, ba dokonca ešte aj previnilo!

„Nie si k svojej mamke spravodlivý, synak. Ona má naozaj iba jedny ruky a dnes nimi už urobila kus užitočnej práce. Zatiaľ čo my sme svojimi rukami iba natahovali lokomotívu, ona nám pripravila raňajky, postlala posteľ a tebe uvarila obed. A teraz ti, Jakub, poviem čosi ako chlap chlapovi: Ak už nie je neskoro, tak potom je určite aspoň načas, aby sa v nás dvoch ozvalo svedomie!“

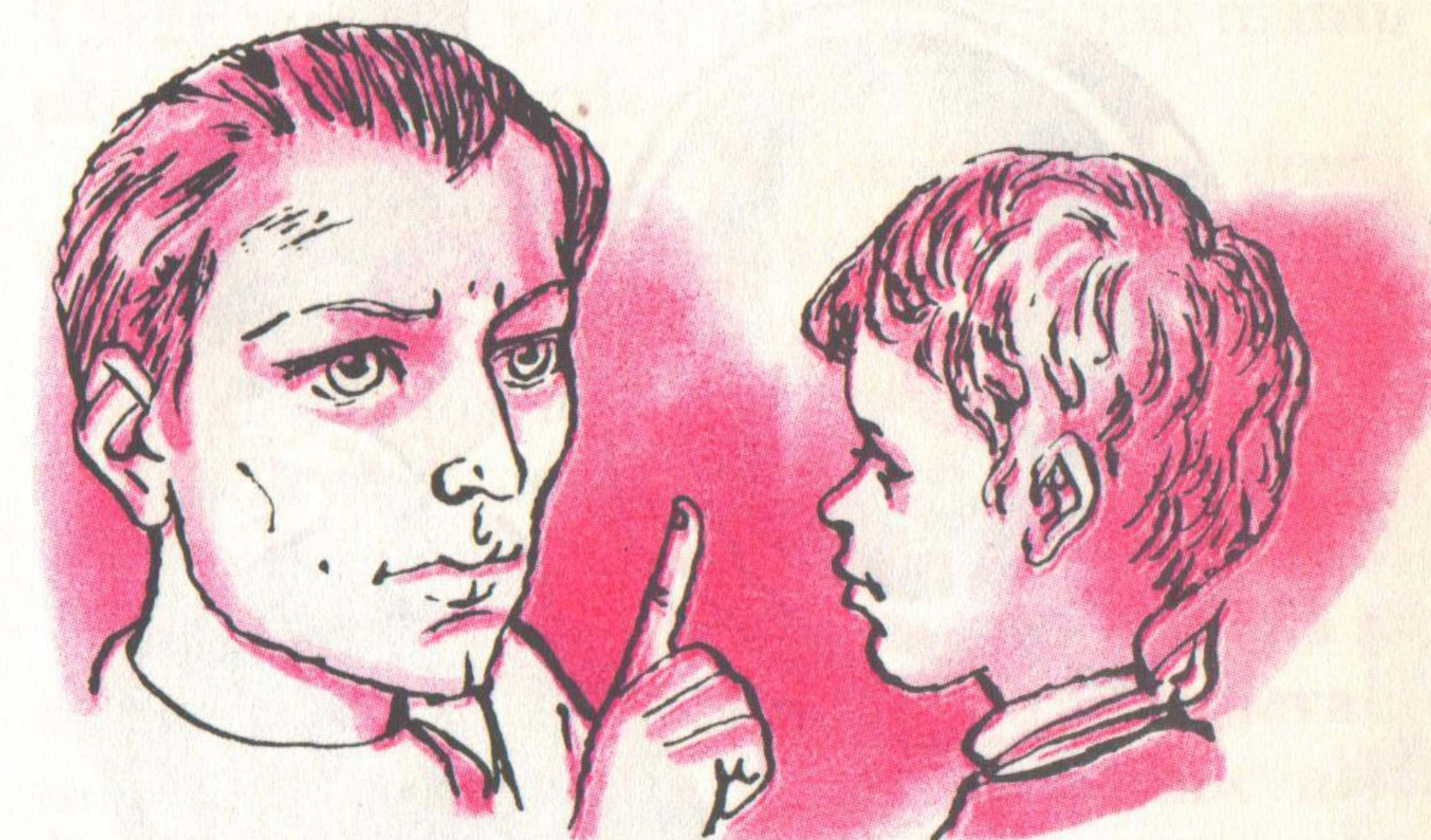
„Čo je to svedomie?“ spýtal sa Jakub rýchlo, aby otca zadržal. Tatko už medzitým totiž vstal a teraz očividne chce ísť za mamou do kuchyne. Vo dverách zastal a obrátil sa:

„Svedomie?“ spýtal sa krátko. Jakub hneď oľutoval, že sa vôbec vypytoval. Ani trochu netúžil vedieť, čo je to svedomie, chcel iba, aby sa tatko vrátil a trocha sa s ním ešte pohral. A namiesto toho musel ticho sedieť, načúvať a tváriť sa, že rozumie — dospeli zakaždým chcú, aby deti všetkému rozumeli. Pritom však rozprávajú tak, že človeka iba popletú. Dokonca aj jeho tatko! Vlastne mu ani nevysvetlil, čo je to svedomie, povedal iba:

„Stavím sa s tebou, o čo chceš, Jakub, že kým sa vrátim z práce, sám mi povieš, čo je to

svedomie. Lebo so svedomím to je tak: Ak sa raz ozve — nemôžeš ho nepočúvať. Spočiatku bude len šepkať, ale ak hneď a zaraz nepočúvneš, začne do teba dobiedzať a neviem veru, či nakoniec nebude aj hrýzť. A zapamätaj si, synček, len celkom malé deti a zlí ľudia nepočúvajú svoje svedomie.“

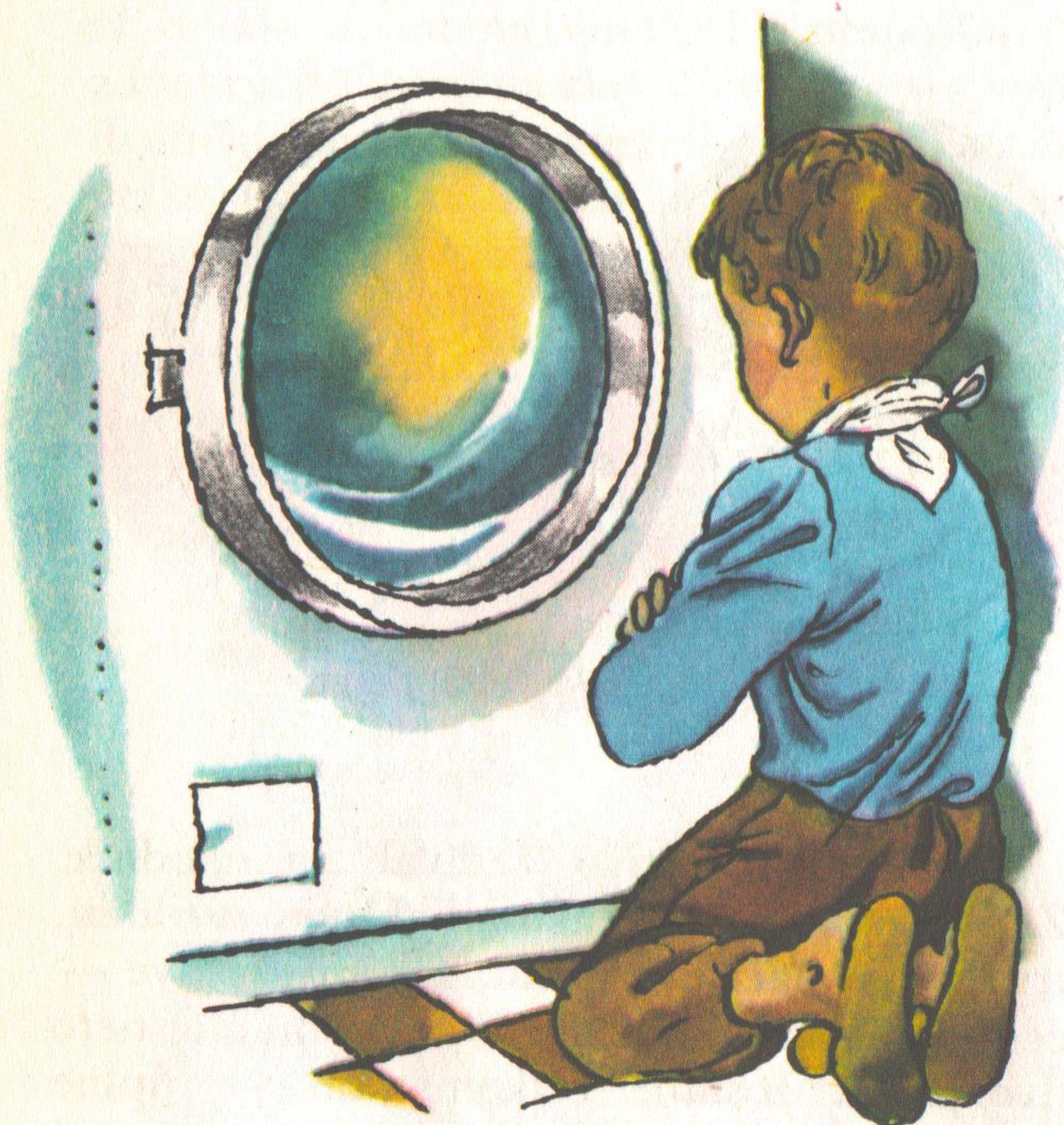

Jakub sa ľútostivo zadíval na chodník. Zatiaľ čo premýšľal o akomsi hlúpom svedomí, tri šlapaje načisto vyschli, zostali iba dve — celkom pri kaluži. A onedlho vyschnú aj tieto dve a on zostane celkom sám — úplne samučičký v celom strašidelne tichom byte! Jakub sa znova zahanbil. Veď sa nemá čoho báť! V celom byte sa síce neozýva hlások, neozýva sa v ňom však ani svedomie. Vôbec sa teda nemusí obávať, že doňho začne čosi z ničoho nič dobiedzať, alebo dokonca hrýzť ho! Jakub sa s pocitom úľavy a vďačnosti znova pozorne zadíval na otcove šlapaje — akiste si s ním tatko iba trošku zažartoval — dospeli završ aj žarty hovoria celkom vážnym hlasom.

Jakub sa rozhodol, že zostane pri obloku, aj keď tatkovy šlapaje vyschnú — na pozorovanie sa predsa vždy niečo nájde. Môže, povedzme, pozorovať hoci aj vrany, čo sa tmolia pri kaluži. Vrany boli štyri, všetky rovnako čierne, s dlhými končistými zobákmi. Tri z nich sa motkali pospolu, ale štvrtá ustavične odbiehala, nadletovala a hnevľivo mávala krídlami, akoby tým ostatným dohovárala:

„Ja si môžem ruky zodrať po lakte, no vám ani na um nepríde pomôcť mi!“

Jakub sa odtiahol od okna tak rýchlo, ako len vedel! Či to nebolo nanajvyš čudné? Tie slová prišli samy od seba ako hrom z jasného

neba! Rozhodne ich nepovedala vrana, veď každé malé dečko vie, že vrany nerozprávajú. Napriek tomu ich však Jakub počul, a čo bolo čudnejšie, hneď nato sa mu pred očami zjavila mamina utrápená tvár.

„Ja si môžem od roboty zodrať ruky po lakte, no vám ani na um nepríde pomôcť mi.“

Jakub sa zosunul zo stoličky a zostal sedieť na zemi ticho ako myška. Len či v tom nakoniec nebudú dajaké čary — veď ako si má vysvetliť, že kam sa len pozrie, všade akoby videl mamu? Lenže mama, aj keď nie je doma, akoby bola vo všetkých izbách odrazu — hneď je v spálni a postieľa, hneď varí v kuchyni, hneď v kúpeľni perie. Odrazu Jakub priam stuhol od strachu: to, čo mu zišlo na um, bolo priveľmi hrozivé, aby si to vedel predstaviť! Veď kto by si aj vedel

predstaviť mamu s rukami od roboty zodratými až po lakte? Jakub si niečo také hrozné nielenže nevedel, ale ani nechcel predstaviť. Nemohol však zabrániť, aby mu neschádzali na um stále nové a ešte strašnejšie predstavy. V noci by sa napríklad mohol celkom dobre ukašľať na smrť, a nikto by mu nepodal pohár s čajom, veď tatka zo spánku nezobudí ani výstrel z dela — sám to raz povedal! Ani len pohladkať by ho mama s takými zodratými rukami nemohla, to by, pravdaže, mohol za ňu urobiť tatko, lenže chlap s chlapom sa nemá čo maznať — aj to už raz tatko povedal. Nikto mu už nepodá čaj, ani ho nepohladá — nikdy už nepôjde s mamou ruka v ruke do parku! Jakub sa schúlil a len-len že od ziaľu nezaspal. A práve vtedy, keď už-už zaspával, zišla mu na um úplne fantastická myšlienka. Jednoducho si spomenul, že mama ešte nemá zodraté ruky od roboty — zodraté má iba nechty, včera večer si to dobre všimol.

Hohó — ale veď to znamená, že všetky tie strašné veci, čo mu poschádzali na myseľ, sa nikdy nestanú! Nikdy sa neukašle na smrť a mama si nikdy nezoderie ruky od roboty, pretože on, Jakub, jej pomôže! A hneď a zaraz, ako hovoríeva tatko!

Jakub trielil do kúpeľne ako strela. Doteraz, pravdaže, ešte nikdy nepral, ale či je to dáke zložité napchať do práčky pár obyčajných uterákov, utierok, vankúšov a vreckoviek? Iba trochu sa pritom zadychčal, no keď sa zhlboka nadýchol, zatvoril okrúhle okienko na práčke na prvý raz! A to sa veru niekedy mame nepodarilo ani na tretí raz! Len aby niečo nepoplietol — nasypať prášok, otočiť kohútikom, čo do práčky vpúšťa vodu, zastrčiť šnúru od práčky do zásuvky a čo ešte?

Jakub sa poobzeral okolo seba — lenže čo, ak niečo preda len poplietol? Pohľad na bielu veľikánsku práčku mu celkom proti vôli začínanal naháňať strach. A v celom byte bolo také ticho, že priam počul, ako sa v ňom rozlieha hlasitý buchot jeho srdca. A vtom sa rozpamätal.

„Aj práčka perie podľa abecedy, začína od A.“

Ako dobre, že sa tak často obšmietal okolo práčky a na všetko sa mamy vypytoval, bez toho by nevedel, ako práčku zapnúť. S chvejúcimi prstami a zatajeným dychom nastavil Jakub koliesko na písmeno A, potom koliesko troška vytiahol a uskočil. Odskočil ako uštipnutý, nič hrozné sa však nestalo — len do práčky začala cez hadicu pritekať voda. Jakub si kľukol na zem, vzrušený a očarený pozeral do okienka v práčke — bubon sa začínal pomaly krútiť — doprava, doľava a znova doprava, doľava. Jakub sa skrútil do kľbka a prižmúril oči. Práčka si sama od seba zastavila vodu a bubon sa neprestajne obracal raz na jednu, raz na druhú stranu. Ten pohyb ho začal pomaličky uspávať, a hoci dlážka v kúpeľni bola tvrdá, Jakub mal pocit, že zaspáva uprostred samých mäkulinkých farebných bubliniek. Farebné bublinky sa okolo neho vznášali aj vo sne a on sám sa tiež premenil na bublinu — na ľahučkú dúhovú bublinu šťastia.

Jakub sa zobudil s pocitom, že sa naňho niekto díva. A naozaj! Len čo otvoril oči, uvidel vo dverách kúpeľne stáť mamu s tatkom. Len si predstavte — pokým si on pokojne spal a vznášal sa vo sne medzi bublinami — práčka všetko vyprala a domov sa vrátil tatko s mamou! Jakub od toľkého prekvapenia úplne stratil reč. Nestratil však ani oči ani uši! Takže videl aj počul, ako tatko objal mamu okolo pliec a povedal jej:

„Tak sa mi vidí, mamička, že nám doma rastie celkom súci chlapec! Súci, rozumný a odvážny. A pretože aj mňa dnes po celý deň zhrýzalo svedomie, slávnostne na tomto mieste vyhlasujem, že odteraz v tomto dome perú iba chlapi. A budú prať vždy spoločne!“

Jakub spýtavo pozrel na mamu — aj ona sa naňho pozerala. Dívala sa naňho a usmievala sa — všetko v jej tvári sa trblietalo a usmievalo! Potom sa k nemu rýchlo sklonila a prudko ho objala. Mama ho objímala rukami a Jakub naisto vedel, že sú to celé ruky!

Kýchajúce rádio

JÁN ŠTIAVNICKÝ

Malá Vierka ochorela a udrela si nožičku. Babka ju hneď odviezla k lekárovi, ktorý udretú nožičku zo všetkých strán poprezeral a povedal: „Nič vážne to nie je. Trochu si poleží a všetko bude v poriadku.“

„Nemá ju zlomenú?“ strachovala sa babka.

„Kdeže!“ nadvihol si lekár okulia-re na nose.

„Och, to sa mi uľavilo!“ priznala sa babka.

„Ale ja v postieľke nevydržím,“ ozvala sa Vierka.

„O to sa už postará dedko,“ rozhodla starká.

A veru, len čo prišla s Vierkou domov, odovzdala vnučku do dedkovej opatery.

„Tak čo budeme robiť?“ spýtal sa dedko malej pacientky, len čo zostali v izbe sami.

„Chcem niečo počúvať,“ odvetila Vierka.

„Rádio?“

„Hoci rádio,“ usmiala sa Vierka na dedka.

Dedko rýchlo vstal a zapol rádio, ktoré stálo bokom od váľandy na menšom stolíku. Vzápätí sa z neho ozval hlásateľkin hlas:

„A teraz si vypočujete jazykovú poradňu. Pripravil ju...“

„Ja si poradňu neprosím!“ zvolala Vierka.

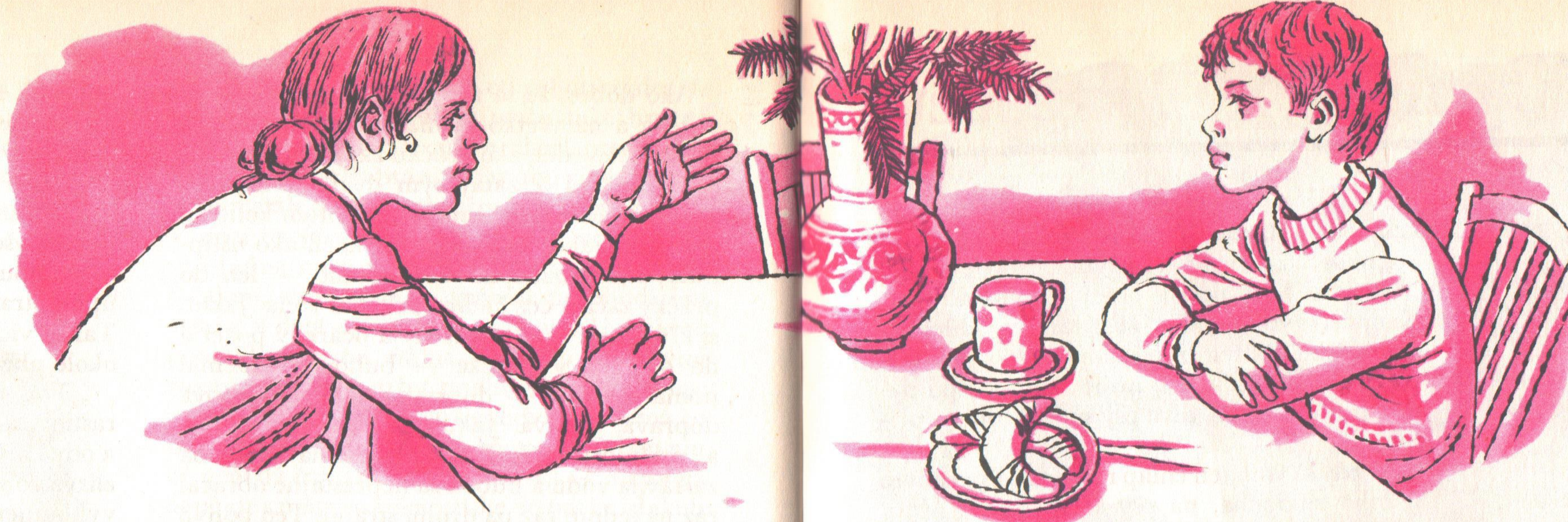
„A čo chceš, aby vysielalo rádio?“

„Rozprávky! Stále iba rozprávky, kým ma neprestane bolieť nožička.“

„Rozprávky?“ poškrabal sa dedko za ľavým uchom. „To nie je také jednoduché. Ale niečo urobím!“

Potom dedko podišiel k rádiu a vypol ho. Vzápätí si sadol za a zmeneným hlasom začal rozprávať:

„Kde bolo, tam bolo, až to nebolo, no naisto to muselo byť, lebo inakšie by rozprávka nemohla dopredu ísť, žil raz jeden dedko, babka, ktorí mali vnučku a tá bola taká veselá, že ju všetci volali Vrtieľka...“

Tri vetvičky mimózy

VLADIMIR ŽELEZNIKOV

Keď ráno podišiel k stolu, zazrel velikánsku kyticu mimóz. Boli krehké, žlté a svieže ako prvý teplý deň.

„Daroval mi ich otec,“ povedala mama. „Dnes je ôsmeho marca.“

Naozaj, dnes je ôsmeho marca, a on na to celkom zabudol. Včera večer to ešte vedel, ba aj v noci to vedel, a teraz odrazu zabudol. Rozbehol sa do svojej izby, schytil tašku a vybral z nej pohľadnicu. Bolo na nej napísané: „Drahá mamička, blahoželám Ti k MDŽ!“ Podal jej pohľadnicu a sám stál vedľa a čakal. Mama si ju mihom prečítala. A keď už odchádzal do školy, zrazu povedala:

„Vezmi si niekoľko vetvičiek mimózy a daruj ich Lene Popovovej.“

Lena Popovová bola spolužiačka, s ktorou sedel v jednej lavici.

„Načo?“ zachmúrene sa spýtal.

„Lebo je dnes ôsmeho marca a uvidíš, že všetci chlapci dačo dievčatám darujú.“

Nechcelo sa mu veľmi vliecť mimózy, ale mama naliehala, nuž si vzal tri vetvičky a šiel do školy.

Cestou sa mu zdalo, že sa všetci za ním obzerajú. Ale mal šťastie. Pri škole stretol Lenu Popovovú. Pribehol k nej, podal jej mimózy a povedal: „Tu máš.“

„To pre mňa? Joj, či sú len pekné. Ďakujem ti.“

Bola by mu ďakovala ešte hodinu, ale on sa zvrtol a odbehol.

A cez prestávku vysvitlo, že ani jeden chlapec z triedy dievčatám nič nedaroval. Ani jeden. Iba pred Lenou Popovovou ležali vetvičky mimózy.

„Odkiaľ máš kvety?“ spýtala sa učiteľka.

„Viňa mi daroval,“ povedala Lena.

Všetci si zrazu začali šuškať a pozerali na Viťu.

„No!“ povedala učiteľka. „Len si zabaľ konce vetvičiek do mokrej handričky alebo do papiera, aby ti nezvädli.“

A cez prestávku, keď Viňa akoby nič podišiel k chlapcom, hoci už čosi šípil, odrazu zakričali:

„Aha ho, ženícha! Vodí sa s dievčencami!“

Viňa ledva vyčkal koniec vyučovania, a len čo zacengalo, trielil o dušu domov, aby si tu vylial zlosť a urážku.

Zabúchal mocne na dvere, a keď mu mama otvorila, zakričal:

„Ty si na vine, ty, to všetko pre teba!“ vravel takmer plačky. Vbehol do izby, schytil mimózy, hodil ich na dlážku a začal po nich skákať: „Nenávidím ich, nenávidím!“

A Lena Popovová si niesla domov tri nežné vetvičky mimózy v mokrej handričke, aby jej nezvädli. Niesla ich pred sebou a zdalo sa jej, že sa v nich odráža slnce, že sú také krásne, také nezvyčajné... Vedť to boli prvé mimózy v jej živote...

Prel. NAĎA ŠOLTÝSOVÁ

Dedko rozprával a rozprával, Vierka počúvala, až v jednej chvíli starkému vošlo niečo do nosa a poriadne kýchol.

„Na zdravie!“ zvolala Vierka rádiu.

„Ďakujem,“ ozvalo sa spoza neho a rozprávka pokračovala.

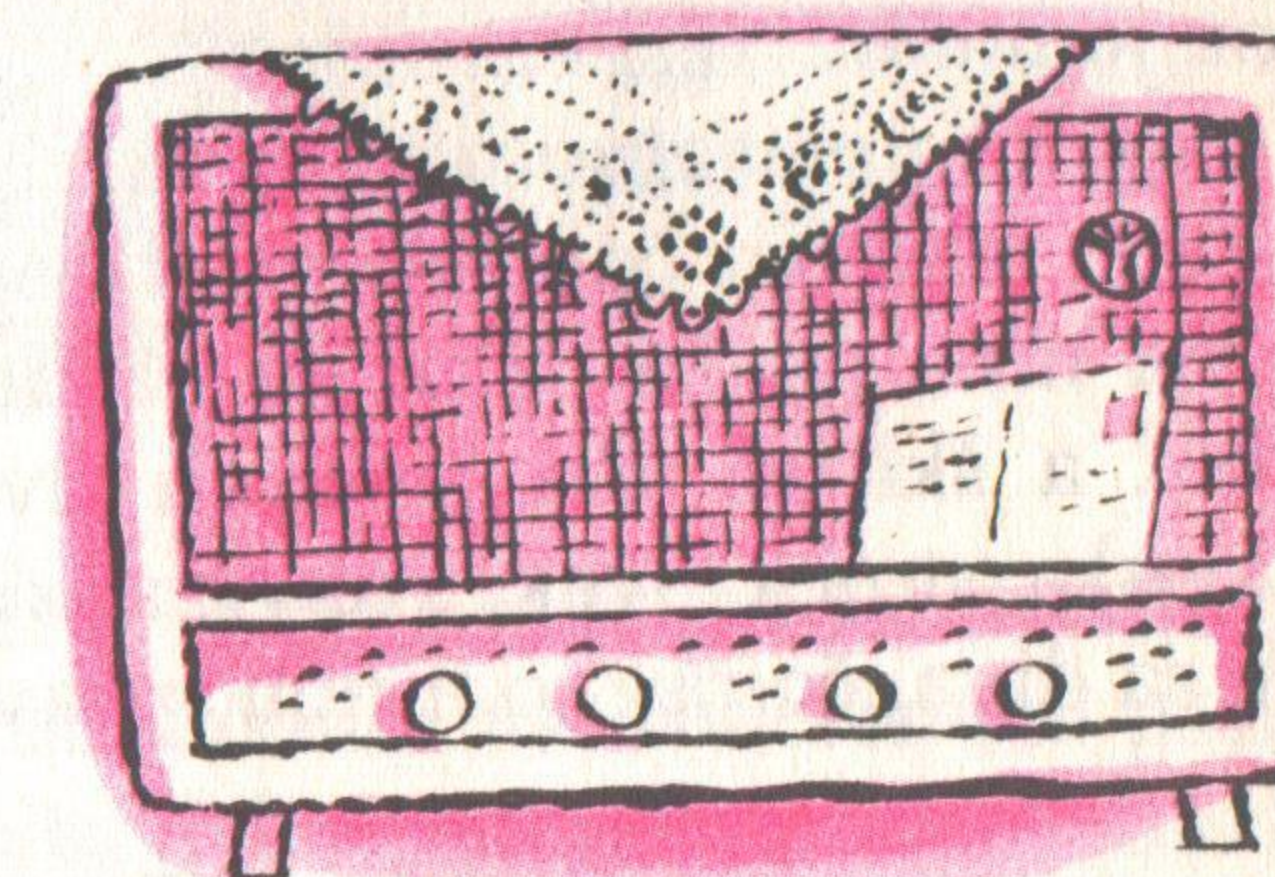
Po tretej rozprávke dedko povedal, že v rádiu je prestávka a vyšiel von. Vierka sa trochu pomrvila na váľande, potom na jednej nohe odskackala k rádiu a prihovorila sa mu:

„Kýchlo sa ti, chudáčik, kýchlo...“ a pokračovala babkiným hlasom. „To bude chrípka. Ale neboj sa! Ja ťa dám do poriadku. Zajtra už budeš zasa rozprávať rozprávky.“

Vierka zobrala pohár s čajom a naliala ho zozadu do rádia. Pretože sa jej zdalo, že rádio je ešte smädné, pridala plný hrnček vody.

„Vierka, čo to robíš?“ zvolal dedko medzi dverami a fúzy sa mu naježili ako kozia brada.

„Lievam rádio,“ usmiala sa Vierka na dedka a babku, ktorá sa pri ňom ukázala. „Kýchlo sa mu. A ako! Nechcem, aby dostalo chrípku. Kto mi potom bude rozprávať rozprávky?“

„To máš za to, že nerozprávaš rozprávky ako dedko, ale ako rádio,“ dobla babka laktom do dedkovho boku. „Utekaj po opravára, lebo reportáž z hokeja nepočuješ.“

„Ja pôjdem po uja opravára,“ ponúkla sa Vierka.

„A nôžka ťa už nebolí?“

„Nie,“ vykročila Vierka smelo k dedkovi a k babke.

A tak dedko s Vierkou išli za ujom opravárom, ktorý lieči choré rádiá, a babka sa pustila do varenia pirohov.

PODIVUHODNÉ PRÍBEHY ADAMA BREZULU

Príbeh siedmy

O panskom sľube na zajačom chvoste

Po tej krásnej vojenčine som sa v Haliči predsa na čas usalašil.

Stalo sa to čírou náhodou.

Vykračujem si horou a vidím, že je to akási inakšia hora ako ostatné. Čistá, raždie vyzbierané, vývraty odpratané. Keď som z nej vyšiel, vidím, predou mnou stojí kaštielik.

Nuž zamierim si ja rovno doň. Možno budú odo mňa dačo potrebovať, deň či dva si tu požívam a dačo si zarobím.

A veru neostal som tu deň ani dva, ale oveľa dlhšie, lebo len čo som vošiel do dvora, oborili sa na mňa psiská. Vari zo päť ich bolo. A len trhať a šklbať. Pri jedných dverách dlhého staviska stojí človek, ruky založené vbok, ale len sa díva, čo psy so mnou spravia. A keď som

naň zakričal, aby si psy zavrátil, lebo ináč im krky povykrúcam, len sa zarehotal.

„Skús!“ zakričal. A nič viac.

Ale ja som nešiel psom krky vykrúcať. Naopak, vytiahnem vám z tanistry chlebíka a po kúsku hádzem zvieratám. Potom jedného po druhom pohľadím, prihovorím sa, po papuli potľapkám. A divé psy sú už krotké a prítné.

Vtedy sa vám ten chlap rozčertil. Predstavte si toho zloducha, na psy sa rozkričal. Vraj, chyťte ho! Ale psy ho už neposlúchali. A tak som obkolesený psami prišiel až k nemu a vravím mu:

„Nemáte dajakú robotu?“

„Nuž takého, čo sa vo zveri vyzná, by sme potrebovali,“ odpovedá chlapík. „Pán je veľký poľovník a potrebuje honca. Išli by ste za honca?“

Rozmýšľal som a po chvíli rečiem:

„Sprobujem.“

A tak som sa usalašil v jednej z podkrovných izbičiek pre služobníctvo.

Hneď na druhý deň príletí chlapík za mnou, že ma volá osvietený pán.

Že osvietený pán... taký cintľavý chudáčik.

Len som oči vyvalil, keď som pred ním zastal.

„Tak ty si ten, čo si mojím psom počaril?“

„Akéže počaril,“ smejem sa.

„Nuž tak, že ťa neroztrhali.“

„A prečo by ma mali roztrhať?“

„Všetkých pred tebou poriadne poštepili,“ vraví osvietený pán. A potom si k očiam priloží cviker, nahne sa ku mne a povie:

„A teraz si mojím honcom, čo?“

„Tak mi povedali.“

„Dobre. Schyštaj sa, ideme na poľovačku.“

Aké chystanie, o chvíľu sme išli. Do tej vyčistenej hory. Pán si vykračuje vopred, ja za ním. On bez všetkého, naľahko, ja nesiem pušku i batoh.

Takto sme išli dobrú hodinku, až sme prišli do redšieho lesa a potom na širokú rúbaň. Iba

sem-tam stáli na nej buky-semenáče. Také storočné, možno aj staršie.

Na jednom z tých storočných obrov bol posed.

„Tu ostaneme,“ vraví cintľavý páno.

Keď tu, tak tu, mne je veru jedno, kde, myslím si.

Vyštveral sa pán osvietený na posed, pohodlne sa naň uvelebil a ja som ostal pod bukom. Usalašil som sa čo najpohodlnejšie, chrbát som si oprel o kmeň a podriemkavam. Veď inej roboty tu nemám. Zver musí sama prísť na rúbaň.

Ako tak čakáme, odrazu slnko prehtlo čierne oblaky. Ale také čierne a ťažké, ako keby boli z olova. A možno rovno zo sadzí alebo

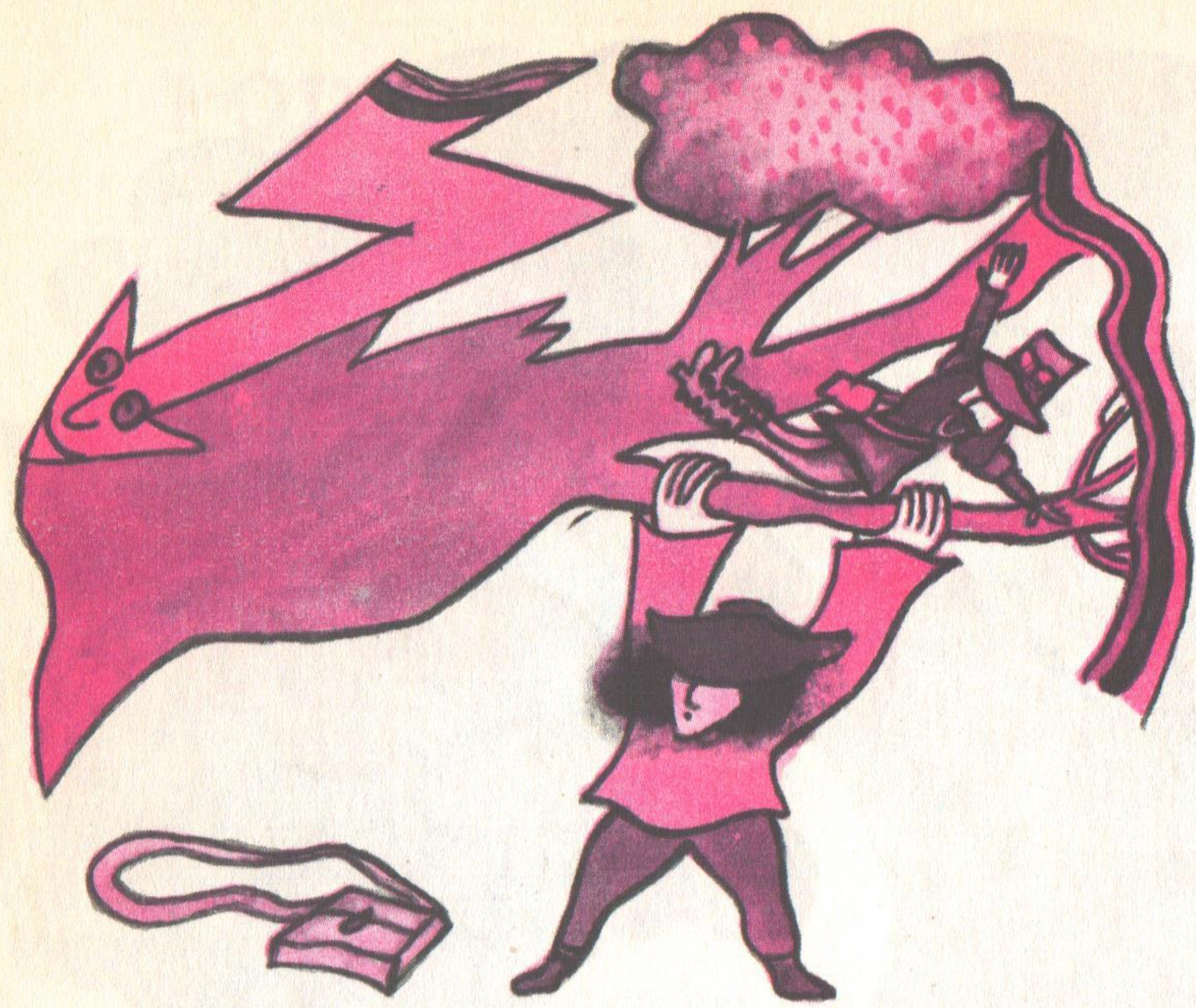
z dačoho takého. Ech, niečo príde, myslím si a mám sto chutí zavolať na osvieteného pána, aby zišiel dolu, lebo nás chytí taká búrka a lejak, že nitky na nás suchej neostane. Ale potom som si pomyslel, čože mám ja na neho vyvolávať, sám vidí, nuž zlezie.

Lež cintľavý páno si vám len sedí na posede, akoby sa nič nerobilo. Nuž reku, keď ty si taký smelý, ja vydržím rovno s tebou. A tak len čakám.

Veru nebolo treba dlho vyčkávať.

Odrazu sa len prihnal obrovský víchor, rozčesol buk a k zemi tlačí práve tú polovicu, na ktorej je posed.

Í, Adamko, veruže je zle. Teraz už naozaj! Odskočím a ako bez duše letím na kraj lesa.

Vytrhnem ako noha tenký, ale vysoký búčok aj s koreňmi a trielim nazad. Len čo som to stihol. Tým búčkom som podoprel odčesnutú polovicu buka-semenača. A čo mi sily stačia, kričím na pánta.

„Chytro, chytro zlezte dolu!“

Celý bol vystrašený. A čím bol vystrašenejší, tým bol nemotornejší. Tak sa vám mu nohy triasli, ako zliezal po šteblíkoch, až sa celý rebrík chvel. Keď už bol skoro pri zemi, schmatol som ho do náručia a zniesol na zem ani dieťa. Naozaj v poslednej chvíli. Len čo sme stihli urobiť pár krokov, búčik tresk v polovici a buk-obor klesal na zem.

Či vám ten pánto vyvaľoval očiská. Raz na ležiaceho obra, raz zase na mňa. Potom sa začal ohmatávať, akoby neveril, že ostal nažive. A keď sa konečne prebral, začal mi ďakovať za život.

„Veru si ťa ja tak ľahko nepustím,“ vraví mi. „A len čo prídeme domov, bohato ťa odmením.“

Ale keď sme prišli domov, osvietený pánto celkom zabudol na sľúbenú odmenu. Aj na veľkú, aj na malú.

(Pokračovanie)

Píše RUDO MORIC

ILUSTRUJE ONDREJ ZIMKA

Zimné leporelo

VIKTOR HUJÍK

Sneh

*Sivá chmára
perie pára.
Škoda márnej roboty.
Slnko všetko roztopí...*

Vločky

*Tanečnice
bledolíce.
Tančia nežne, ladne,
no bez ohňa, chladné.*

Stopy v snehu

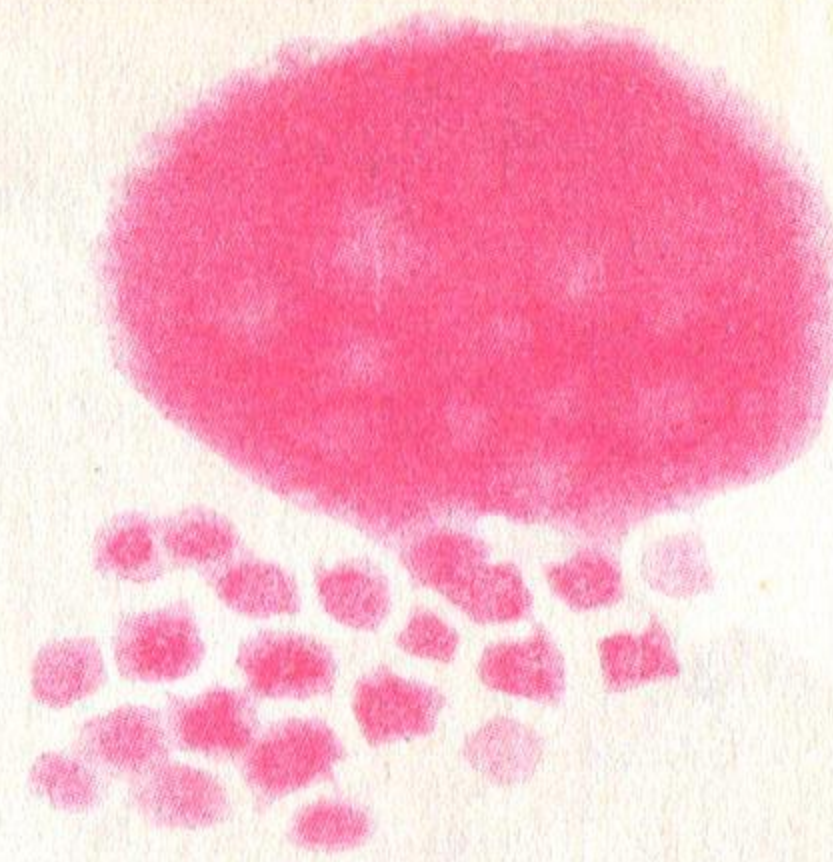
MILENA LUKEŠOVÁ

*Ráno je ešte v košielke.
„Kikiriki! Vstávaj!“
„Ešteže čo! Ja sa tuším
ešte viacej zababuším.“*

*Toho rána vrzgla brána.
Videl som mačku v snehu íst,
pečiatkovala biely list.*

*A za ňou vrabce s veľkým krikom
čmárali na sneh pazúrikom:
„Bol som tu ja
a vrabcov mnoho
dňa toho a toho.“*

Prel. BOŽENA TRILECOVÁ

Kto býva v komíne

DANIEL HEVIER

Pod plechovým odkvapom bývala myš. Volala sa myš Mydlislíž. Bola veľmi maškrtná. Veď to viete. Bola veľmi bojzlivá. Veď to viete. Bola veľmi zvedavá... Aha — to neviete. Tak teda: len čo niekde zašuchotalo, už aj nastražila uši, zbystrila okále, mykla fúzom a hneď spustila: „Čo to len mohlo byť? Odkiaľ sa to vzalo? Je to zelené? Nosí tiež bodkovanú mašľu na chvoste ako ja? A... a má to zuby? A vidí to potme?“

Raz keď pršalo, začula, ako v komíne čosi šramotí. Juj, myš Mydlislíž sa šla potrať od zvedavosti. Hneď vybehla na komín a pýtala sa nahlas: „Kto býva v komíne? Hej, kto býva v komíne?“

Uzimené vrabce ako ozvena začvirikali: „To my nie, to my nie.“

„Tak kto teda býva v komíne?“ čertila sa myš. „Musím to vedieť a musím a musím!“

„Možno netopier,“ povedal jej vrabec

Onufrák, ktorý býval dva roky pod školskou strechou a veľmi si na tom zakladal.

„Netopier, lietajúca myš?“ od údivu otvorila papuľku. „Hm, to sú mi veci.“

„Alebo mač-mač-mačka,“ povedal jachtavý vrabec Hoholáň.

Myš Mydlislíž sa tak zľakla tohto slova, že padla rovno do komína. Z veľkej hĺbky sa ozývalo: „Hrôza... rôza... ôza...“

Ale bola aj druhá myš. Volala sa myš Poďsemblíž. Bola veľmi prefikaná. Veď to viete. Bola veľmi zvedavá. Aj to už viete, že niektoré myši sú mimoriadne zvedavé. Aj tá myš dospela jedného dňa k otázke: „Kto býva v komíne?“

A hneď sa aj vyškriabala na strechu, aby to zistila. Bummmmmmm! Aj ona pristála v hlbkej tme.

Ak to takto pôjde ďalej, ak sú všetky myši také zvedavé, onedlho budeme mať komín plný myši. Veď to viete.

Jabloňový kvet

LADISLAV KUČHTA

Na hebkej jablonovej halúzke kolembá sa púčik v blýskavom hnedom vankúšiku. Pri každom závane vetra otŕča na všetky strany roztúžené ústočka. Čaká na slnečné bozky.

Neskôr rozvinie drobné lístočky a uprostred nich svieti bieloruzový kvet, darček pre jar. A jablonovej halúzke si ho pomaličky vplietla do krásnej party, aby sme mali čo obdivovať a velebiť.

Ako si Klaudia vyberala

VLADO BEDNÁR

Už viete, že s rastlinami môže byť veselo. Rady sa zasmejú na dobrom vtipe, no niekedy sa tak rozbláznia, že ich treba napomenúť. Len sa vyberte v lete napríklad z Baby na Vysokú a uvidíte. Už pod kopcom vám malé buky, takí fafrnkovia, v páse tenučká ako ceruzky, povysťrajajú všakovaké pestvá. Len sa obzriete, a už vám chudučkou halúzkou zhodia čiapku. A hore? Žihľavy po brucho, a všetka sa vinie okolo vás, aby vás poštekli na holé nohy. Kadejaký trň a bodliak si z roztopaše chce zmerať sily s vašou košľou.

A tie ich reči? Kde len na to chodia, čudoval som sa, keď som si na vrchole pod vežou ofukoval dorážané nohy a jedným uchom ich načúval. Teda pekne sa ohovárali...

Kedysi mali jedni rodičia dcérku Klaudiu, jedináčika, a to vám bola veľká netýkavka. Len čo jej niečo povedali, krivo sa na ňu pozreli, už sa odúvala, durdila. Ešte horšie bolo, keď si ju nevyšímali, vtedy div z kože nevyskočila.

Cirkus

MILAN HUDEC

Ešte je len streda, ale Janka sa už nevie dočkať soboty. A nie div, veď v sobotu má ísť s otcom do cirkusu. Konečne uvidí na vlastné oči to, čo dosiaľ videla len v televízore: smiešneho šaša v širokých nohaviciach, tancujúceho medveďa, tigre, preskakujúce cez horiacu obruč, lietajúcich artistov a mnoho iných zaujímavých vecí.

A veru v sobotu, keď už sedí v cirkusovom šapitó, nevie, kam sa skôr pozrieť. Či na muzikantov, čo z vysokého pódia vyhrávajú jednu pieseň za druhou, či na uja, ktorý si z ruky do ruky prehadzuje množstvo červených lôpt, alebo na tetu, čo sa pripravuje cvičiť na hrazde.

Jedno číslo je zaujímavejšie ako druhé. Janka si ide oči vyočiť, dlane jej priam horia od tleskania. Všetko sa jej páči, s napätím očakáva, kedy už konečne do okružlej arény vbehnú cvičené kone. Lebo kone má zo všetkých zvierat Janka najradšej. Keď bude väčšia, bude chodiť kvôli nim aj do jazdeckého oddielu, kde je jej starký ošetrovateľom. Už má na to dokonca aj otcov a mamin súhlas.

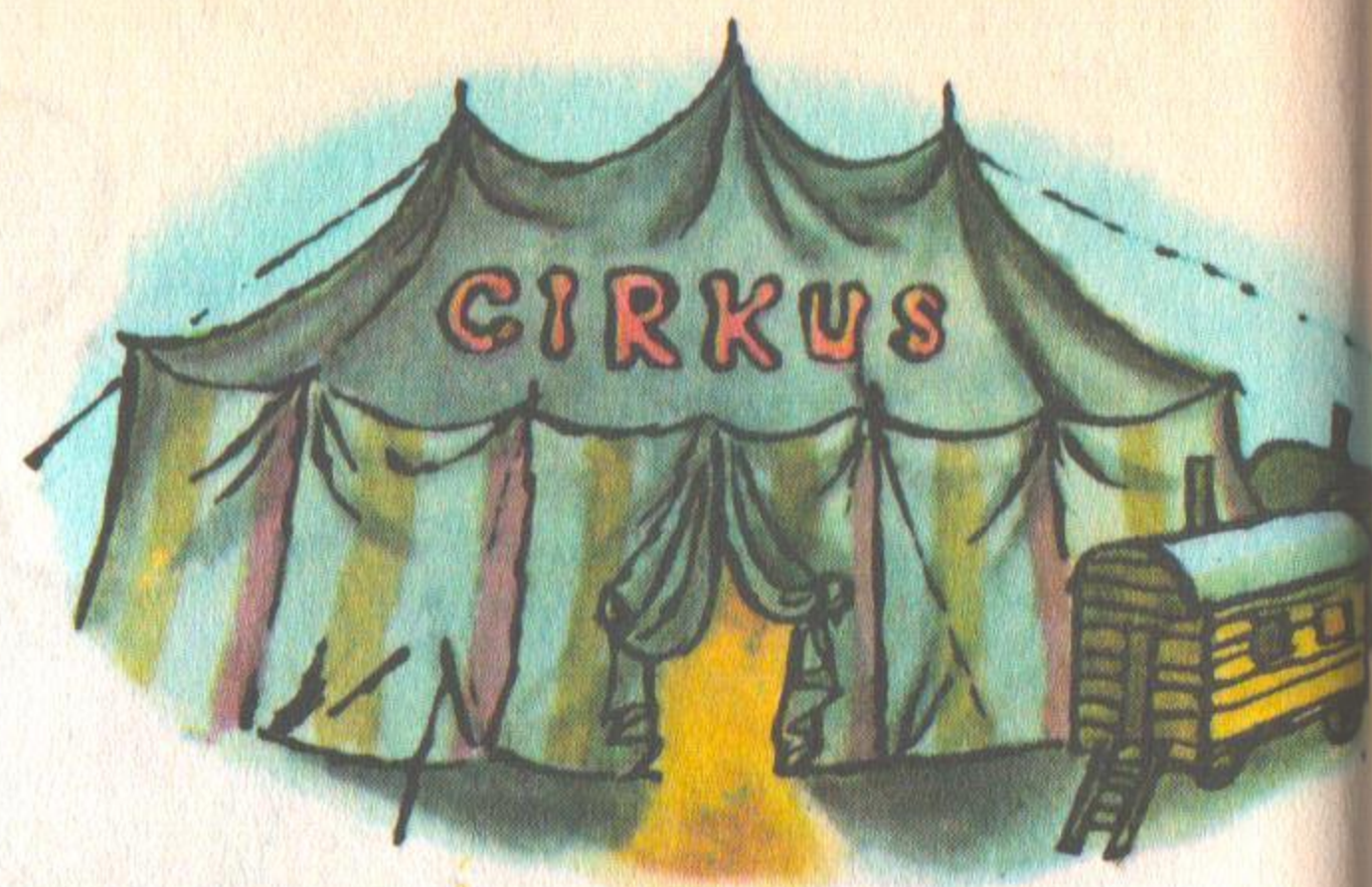
Konečne hlásateľ oznamuje číslo s koňmi. Hneď nato vchádza do arény krásna teta s dlhým bičom. Všetko sa na nej trbliece, ligotá. Janke sa v prvom okamihu zdá, že je to princezná, nie krotiteľka. A ako sa len ľahko ukláňa, ako byťka vo vetre. Kone, ktoré sú o chvíľu pri nej, ju počúvajú na slovo. Stačí povedať raz a už sa zoradujú vedľa seba, za seba, klusajú, zastavujú sa, skláňajú hlavy, kľakajú si na predné kolená. A krásna teta zakaždým podíde k nim, pohladká ich po šiji a nadstaví im dlaň s kockou cukru.

Diváci sú nadšení, Janka tleska a tleska.

Odzrazu krotiteľka vystrie ruku k východu a kone pekne za sebou vybehnú von. Okrem jedného gaštaníka, ktorý pokorne stojí pred svojou paňou.

Vtom sa ozve hlásateľ. Oznamuje vrcholné krotiteľkino číslo a divákov prosí o pozornosť.

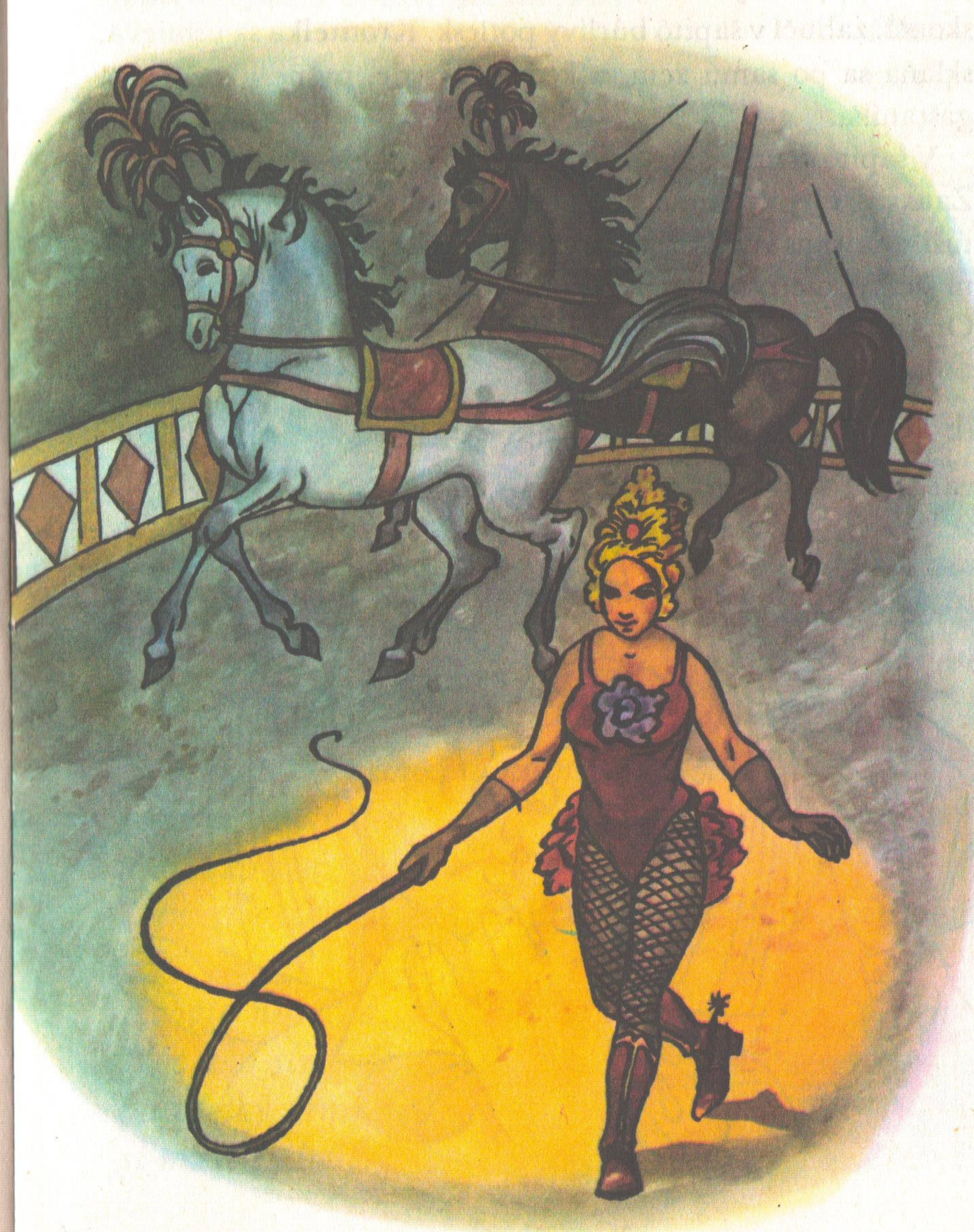
Hudba začne hrať valčík. Gaštaník zdvihne jednu nohu,

potom druhú. Vzápätí sa v rytme piesne otočí. A znova: krok sem — krok tam. Presne akoby tancoval človek. Vtom krotiteľka skričí: „Hop!“

Gaštaník sa na povel napne ako struna a postaví sa na zadné nohy. Janka vie, aké je to pre koníka ťažké, a pritom gaštaník nestojí. Tancuje ďalej. Lenže po dvoch-troch krokoch neuvládze ďalej stáť a klesne na štyri.

Krotiteľka skričí hlasnejšie: „Hop!“ A gaštaník je znova na zadných. Aj teraz je však neistý, len-len že sa znova nepostaví na všetky štyri nohy. Už-už to chce urobiť, keď odzrazu krotiteľka priskočí k nemu, rozoženie sa a prudko ho šľahne bičom cez brucho.

Pravdaže, poznáte jedináčikov, nemajú to v živote ľahké. Už len preto, lebo nijakú neplechu nemôžu zvaliť ani na brata a ani na sestru. Pýtate sa prečo? Nuž veď je to

jednoduché, lebo nijakého brata ani sestru nemajú.

Jej najlepšia kamarátka jej poradila, že má sypať do okna mak, aby sa jej narodil súrodeneček. Tak sa to robilo za starých čias. Dnes už tomu málokto verí, lebo keby to bola pravda, každý by si mohol nahonobiť za polkilo maku celú perepúť súrodencov.

Klaudia teda sypala do okna mak.

Nasype za náprstok a hovorí:

„To by bolo dobre, keby sa mi tak narodil braček!“

O chvíľu je zase pri okne a prisýpa:

„Jaj, radšej nie bračeka, toho by mali radšej ako mňa. Lepšia bude sestrička. Iste sa to dá ešte vymeniť, veď to nie je až taký veľký rozdiel.“

Odbehla sa hrať, no onedlho jej znova čosi zišlo na um.

„Tá sestrička môže byť asi taká veľká ako ja, aby sme chodili spolu do školy. Aspoň sa budem môcť vyhovárať, že mi počmárala zošit, že mi polámala farebné ceruzky a zapatrošila peračník.“

Spokojná vrátila sa ku kamarátke na dvor, no tej sa jej želanie nepozdávalo.

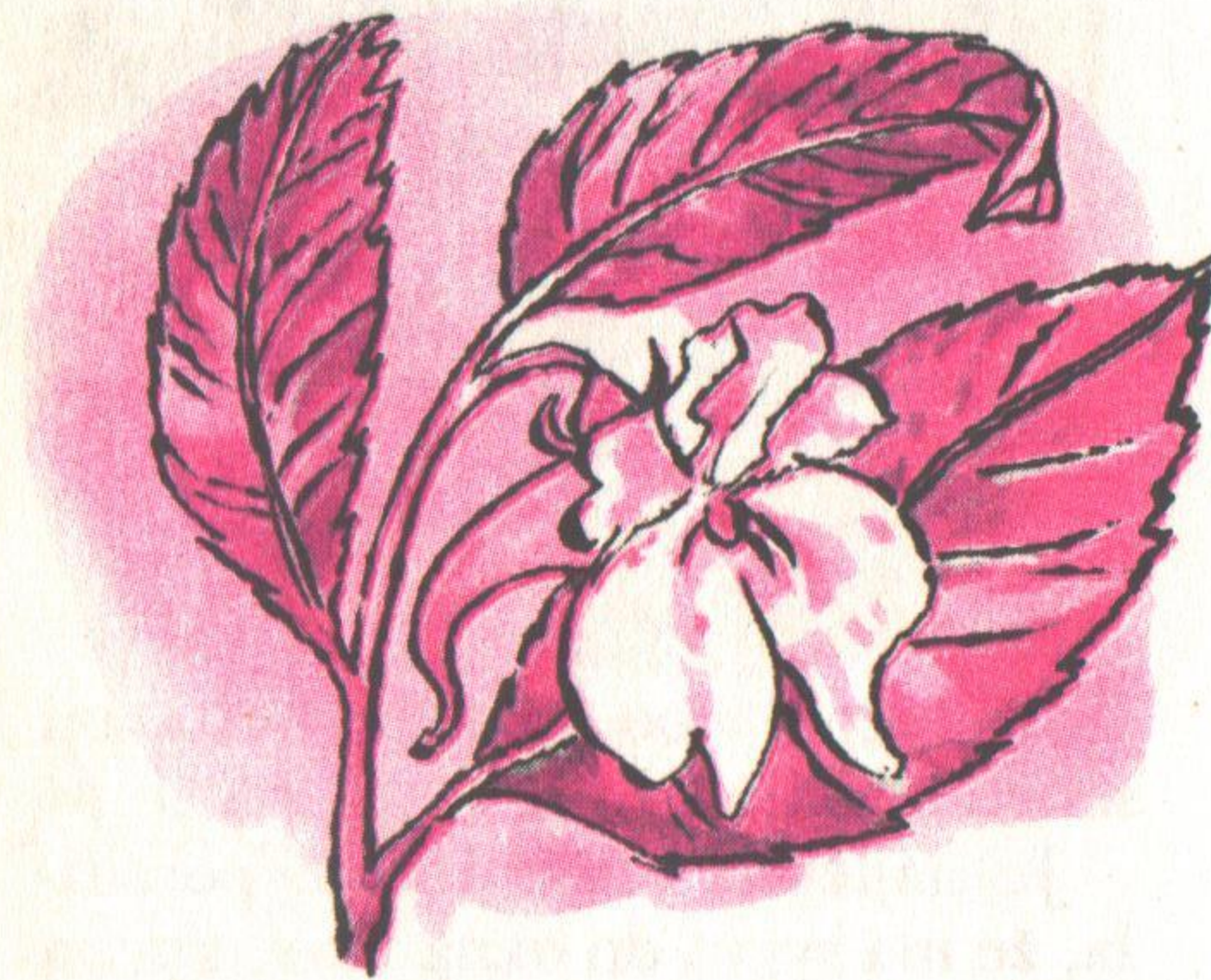
„Bude nosiť tvoje šaty a brať si tvoje hračky,“ uvažovala nahlas najlepšia kamarátka.

To veru nebude najlepšie, pomyslela si Klaudia, a už aj beží prisypať do okna maku.

„Keby to šlo vymeniť za takú menšiu sestričku, hoci aj celkom maličkú, lebo moja najlepšia kamarátka hovorí, že také sú lepšie. Nech

je hoci aj taká ako ja, len nech je menšia.“

Ako áno, ako nie, na druhý deň tu bola sestrička. Všetci sa čudovali, len Klaudia nie, lebo ona predsa sypala ten mak do okna.

Hneď sa ukázalo, že Klaudia si zle vybrala. Sestrička vrešala, revala a bola taká malá, že ani chodiť sama nevedela. Klaudia malú brekyňu musela voziť po dvore v kočiaku a večne sa len o ňu starať. Už aj ľutovala, že si nevybrala väčšie dievčatko. Čo dievčatko. Bračeka si mala vybrať. Bračeka či sestričku, len nech nie je presne taký ako ona.

Rýchlo utekala k oknu, či sa jej želanie nedá ešte pozmeniť, no maku tam už nebolo. Ani zrno. Vrabce ho vyzobali. Nahnevala sa Klaudia na vrabce, aj sa metlou po nich zahňala, no nič jej to už nepomohlo a všetko zostalo tak, ako bolo.

Tak si teda netýkavá Klaudia vybrala. A na jej počesť rastie v zatienených vlhkých lesoch a hájoch kvet netýkavky nedotklivej. Kto neverí, nech sa pozrie na jej zrelý plod. Už pri malom vetričku, pri najmenšom dotknutí urazene vystreľuje semienka. Ani jej uplakaná sestrička neobišla naprázdno. Nazvali po nej krík s bielymi kvetmi a červenkastohnedými plodmi — brekyňa obyčajná.

Ďalej som už nepočúval. Dolu pod kopcom zazrel som dedinu, čo sa volá Kuchyňa. Z komínov sa dymilo a ja som bol zvedavý, čo v tej Kuchyni navarili, nuž som sa pustil cez Vývrat dolu.

Janku len tak mykne od strachu.

A krotiteľka sa rozháňa po druhý raz a znova šľahne.

Na gaštaníkovom bruchu sa červenejú dva dlhé tenké pásy. A krotiteľka sa opäť zaháňa bičom, aby udrela.

Vtedy už Janka nevydrží, vyskočí zo stoličky a z celej sily zavolá: „Prečo ho biješ, ty zlá!“ Chce zakričať ešte niečo, ale otec jej už kladie ruku na ústa.

Ludia sa však i tak dívajú na Janku pohoršene. Šepkajú si, čo je to za zlé, nevychované dievča. Takto vykrikovať v cirkuse. Aj krotiteľka blyсне po nej očami a Janke je vtedy tak, akoby aj ju šľahla bičom.

Jediný, kto sa v tej chvíli nedíva na Janku, je gaštaník. Celý prestrašený ďalej tancuje valčík... krok sem — krok tam. Keď skončí, zahučí v šapitó búrlivý potlesk. Krotiteľka sa usmieva, skláňa sa po samú zem, a keď sa vystrie, pyšne ukazuje na gaštaníka.

V šapitó sa znova ozve potlesk. Len Jankine ruky sa nehýbu. Zato z očí jej vypadne jedna slza, druhá... A vtedy už Janka tuší, že cirkus vôbec nie je taká pekná vec, ako sa zdá. Veď ako môže byť niečo pekné, keď sa tam šľahá bičom. Nie, nie veru. Ona už do cirkusu viac nepôjde. Ani za celý, celučičký svet.

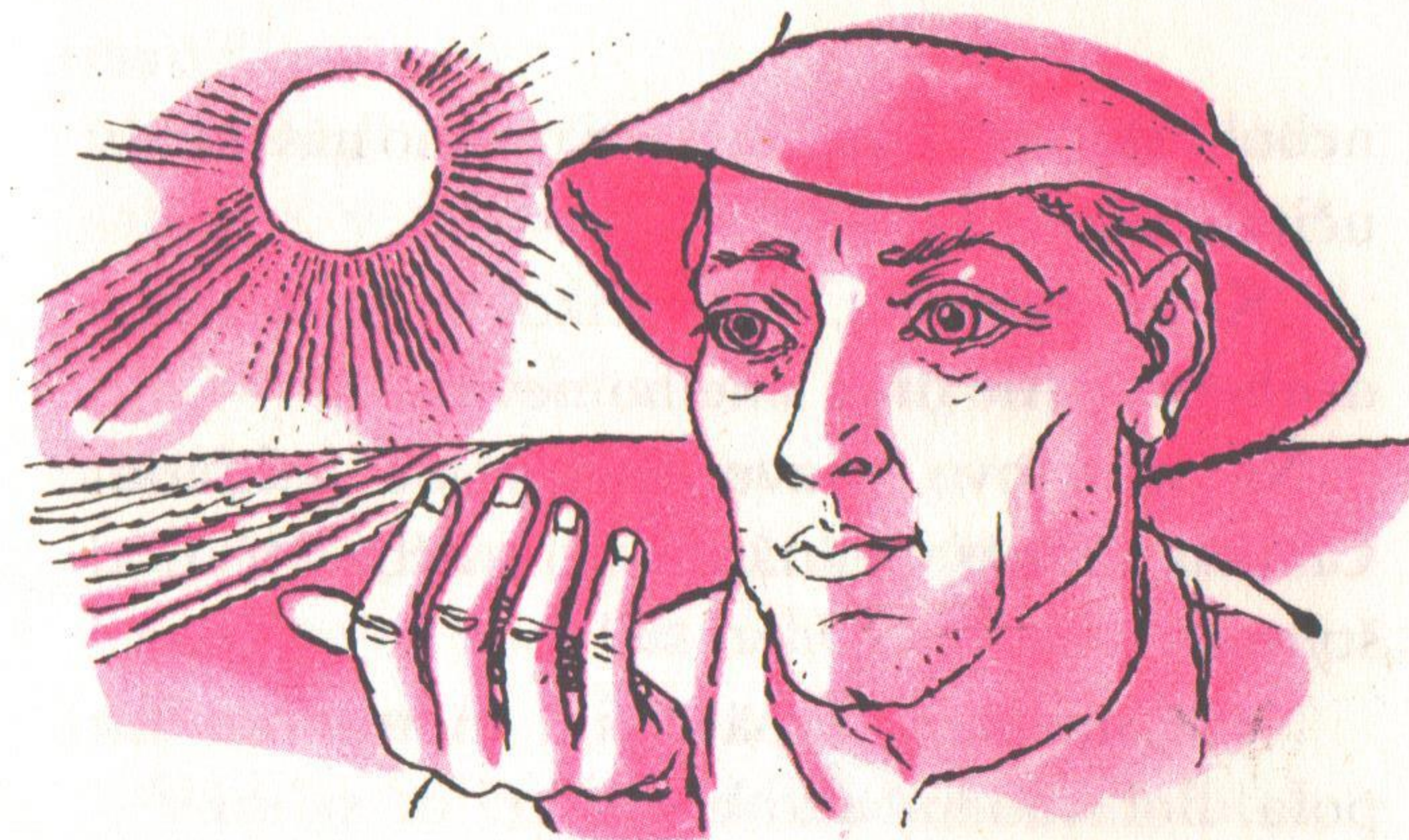

ŠTEFAN MORAVČÍK

Príkaz dňa

*Tak roľník rozumie oblohe belasej:
zober si sejačku,
osivo ber a sej!*

*Družstevník rozumie oblohe belasej,
modrému kúsku neba:
nakŕm zem a ona ti dá chleba!*

Od svitu do mrku

*Pri robote sa nemožno na nikoho spoľahnúť,
veď každucký deň
ujde ako sen.*

Družstevník má toľko práce, že sa nevie z poľa hnúť.

*Robota nepočká.
Noc ako spiepočka
na všetky zrníčka
si musí sadnúť.*

Dedinčania

*Radi chodia do mesta,
všetko sa im nové zdá.
Obdivujú to i tamto,
obchodný dom, vežu, auto...
Všetko chcú hneď vidieť, veru,
div si nohy nezoderú.*

*Ale domov, do dediny,
vracajú sa trochu iní,
uťahani,
zmenení.
Už túžia po zeleni,
po pesničkách škovránkov,
po besede pred brámkou.*

Kytica pre môjho učiteľa

ONDREJ BOSÍK

V ten rok prišla zima skôr, ako to ľudia čakali. Už koncom septembra zapadli snehom cesty, polia a v nich kapusta i zemiaky.

Kopačka nemala konca-kraja. Sneh v jeden deň zmizol, v druhý napadol. Koncom októbra sme sa konečne po troche začali trúsiť do školy. Vtedy už všetci z dediny vykopalí zemiaky, len Pacúľovci nie. A tak sme denne cestou do školy videli ten istý obrázok: slabučký Cíbik, najstarší zo siedmich Pacúľových detí, s motykou v ruke sa štvieria na Zadný laz.

„Deti, čo je s Cíbikom? Tejto jesene ešte

nebol v škole,“ spýtal sa nás raz ráno náš mladý učiteľ.

„Kope zemiaky,“ prekrikovali sme jeden druhého. „Ale dnes sme ho nevideli.“

Na učiteľovu výzvu, kto pôjde pohľadať Cíbika, sa nás prihlásila celá hŕba. Vybral štyroch.

Našli sme ho asi päťdesiat metrov od ich poľa. Bol studený ako kus ľadu.

Niesol sa nám celkom dobre. Nevážil viac ako dva košíky zemiakov.

Učiteľ nám kázal zaniest' ho do svojej izby, malej kutičky za triedou. Potom ho vyšúchal snehom a prikryl svojou perinou.

Ledva sme vyšli z učiteľovej izbičky, dohrmel do školy nazlostný Cíbikov otec.

„Kde je ten fagan?“ zafučal.

„V mojej izbe,“ odvetil pokojne učiteľ. „Šťastie, že nezamrzol!“

„Robiť sa mu nechcelo!“ rozčertil sa Cíbikov otec a urobil krok dopredu.

Učiteľ mu zastal cestu.

„Ta nepôjdete!“

Chlapovi zlostne pomykalo zarastenými

lícami. Potom sa obrátil a knísavým krokom vošiel do triedy.

„Počujte, Pacúľ,“ povedal učiteľ Cíbikovmu otcovi, „toto je úradná miestnosť! Tu nemáte podľa zákona čo hľadať! A ešte v takomto stave!“

„Tak mi teda vy podte vykopať zemiaky, lebo mi deti hladom pokapú!“

„A prečo nejdete vy? V takomto čase poslať dieťa do poľa!“ protirečil mu učiteľ.

„A kto pôjde miesto mňa do hory zarobiť nejaký halier. Vy?“

Učiteľ mlčal.

„Tak sem s ním!“ obrátil sa chlap na učiteľa. „Hádam len na vlastné dieťa mám právo?“

„Istotne,“ povedal učiteľ mierne, „ale pochopte, v takomto čase poslať dieťa kopať zemiaky.“

„Keby som mal na krku iba jeho, neposlal by som ho,“ odsekol chlap.

„Chápem vás,“ zmierlivo povedal učiteľ, „ale skúste to dnes bez neho... musí sa aspoň trochu zohriať.“

„Vám sa to povie,“ odvrkol Cíbikov otec. „Vy neviete, ako my žijeme.“

„Nemôžete ho predsa zabiť,“ namietal učiteľ. „Je len kosť a koža... Ani do školy ho neposielate, ako sa patrí... viem, že je vám ťažko, no ste predsa chlap!“

Do muža akoby boli čerti vstúpili! Mrzko sa zaškeril a potom spustil:

„Vy mi budete vravieť niečo o chlapoch! Veď si ani vypiť neviete! Vy — chlap! Cha!“

Učiteľ zbledol, ale nepovedal nič.

„Pozrite sa!“ zakričal Cíbikov otec, „čo je to poriadny chlap!“ Potom vytiahol spod haleny pollitrovku a jedným dúškom vypil z nej bezmála polovičku. „Tu máte!“ podal fľašu učiteľovi. „Dokážte, že nie ste baba!“

Náš učiteľ nikdy nepil. Teraz stál a díval sa do chlapových očí, podbehnutých krvou. Najdlhšie sa pozeral na nás. Potom vzal fľašku, utrel dlaňou vrch hrdla, naklonil hlavu a začal piť. O chvíľočku bola fľaša prázdna.

Pacúľ sa chvíľu prekvapene pozeral na učiteľa a potom znezdruhy sklonil hlavu a vzápätí sa zahanbene, bez slova vytackal von.

Prefrkli roky ako vyplašené vrabce. Zmizla bieda, akoby ju ktorýsi jarný prívál vzal nenávratne so sebou. Svet sa premenil. Keď občas kvôli vnukovi alebo vnučke idem na

školské združenie, dívam sa na milú mladú učiteľku — a odrazu vidím nášho učiteľa. Štyri roky minuli, čo zomrel, cez prázdniny, akoby nechcel narušiť vyučovanie.

Dívam sa a premýšľam, že je už zase čas pozháňať poriadnu kyticu na jeho hrob.

Germánsko- rímsky zápas

Názov v záhlaví tejto kapitoly nie je omylom. Nejde ani o novú športovú disciplínu, obdobu grécko-rímskeho zápasu, lež o ďalšiu kapitolu najstaršej histórie Slovenska. A nie hocakú kapitolu! Ešte donedávna sa označovala viac po básnicky než po vedecky ako obdobie odlesku antického sveta.

Ako vieme z vlastných skúseností, tam, kde je odlesk, musí byť aj zdroj svetla: slnko, mesiac alebo aspoň poriadna vatra. A veru táto vatra bola ohňom, ktorý ožiaril polovicu vtedajšieho sveta. Nazvime si túto vatru vatrou rímskou. Tým si našu kapitolu zjednodušíme, rozdelíme si ju na rímsku vatru a germánsky odlesk, pretože aj Germáni sa pri rímskej vatre hodný čas len prihrievali.

Okolo Stredozemného mora sa v dávnych časoch vyvinul prečudesný svet — svet antiky. Tento svet sa šírila a rozrastal aj do ďalších krajín, až sa napokon prostredníctvom Rimanov pretisol až k nám na Slovensko.

Rím bol vtedy najväčším mestom na svete. Také ľudnaté mesto, ako bol Rím pred dvetisíc rokmi, nejestvuje v Československu ani dnes! Bol asi štyrikrát väčší ako dnešná Bratislava. Žilo v ňom toľko ľudí ako dnes v Prahe i Bratislave dovedna!

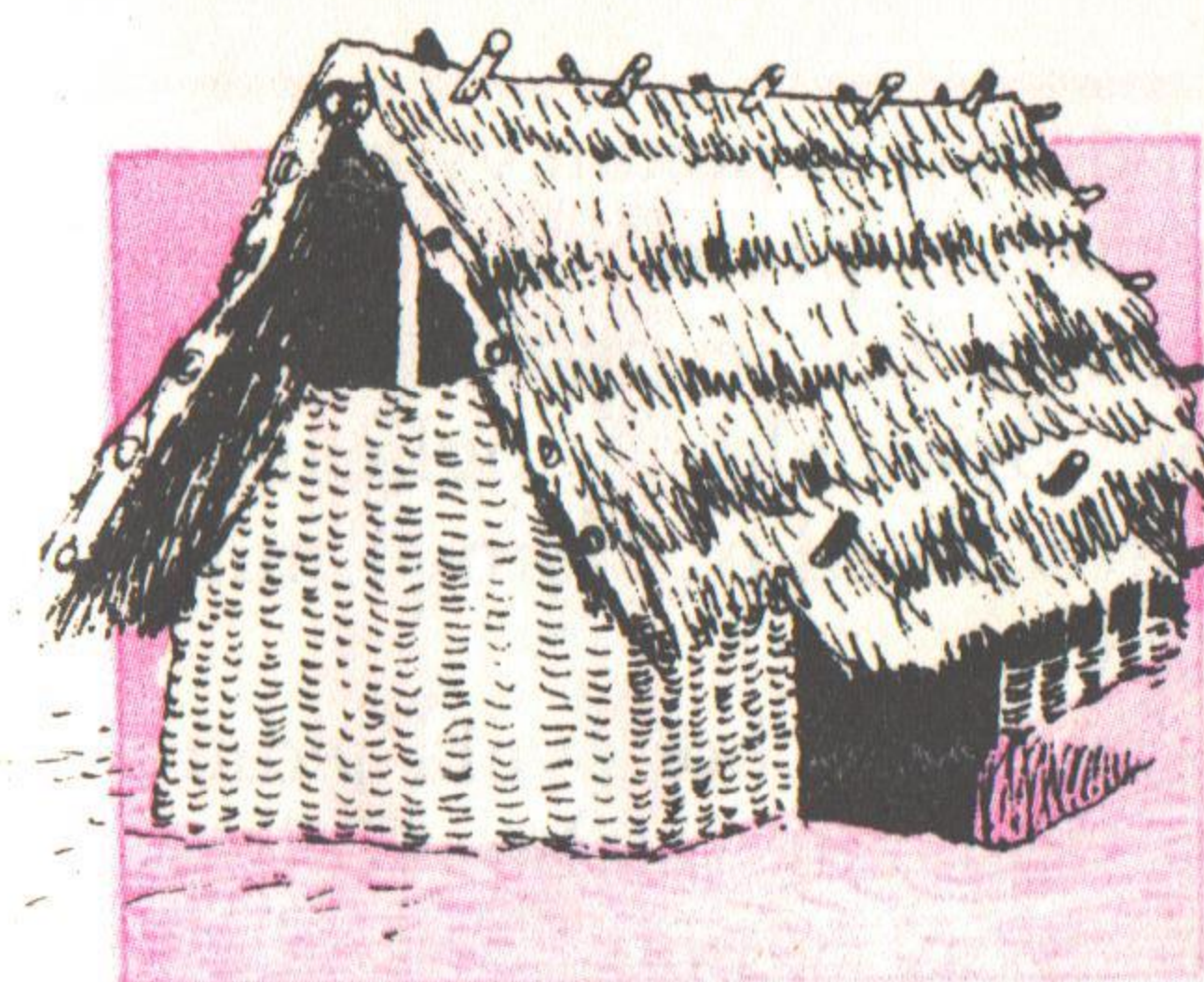
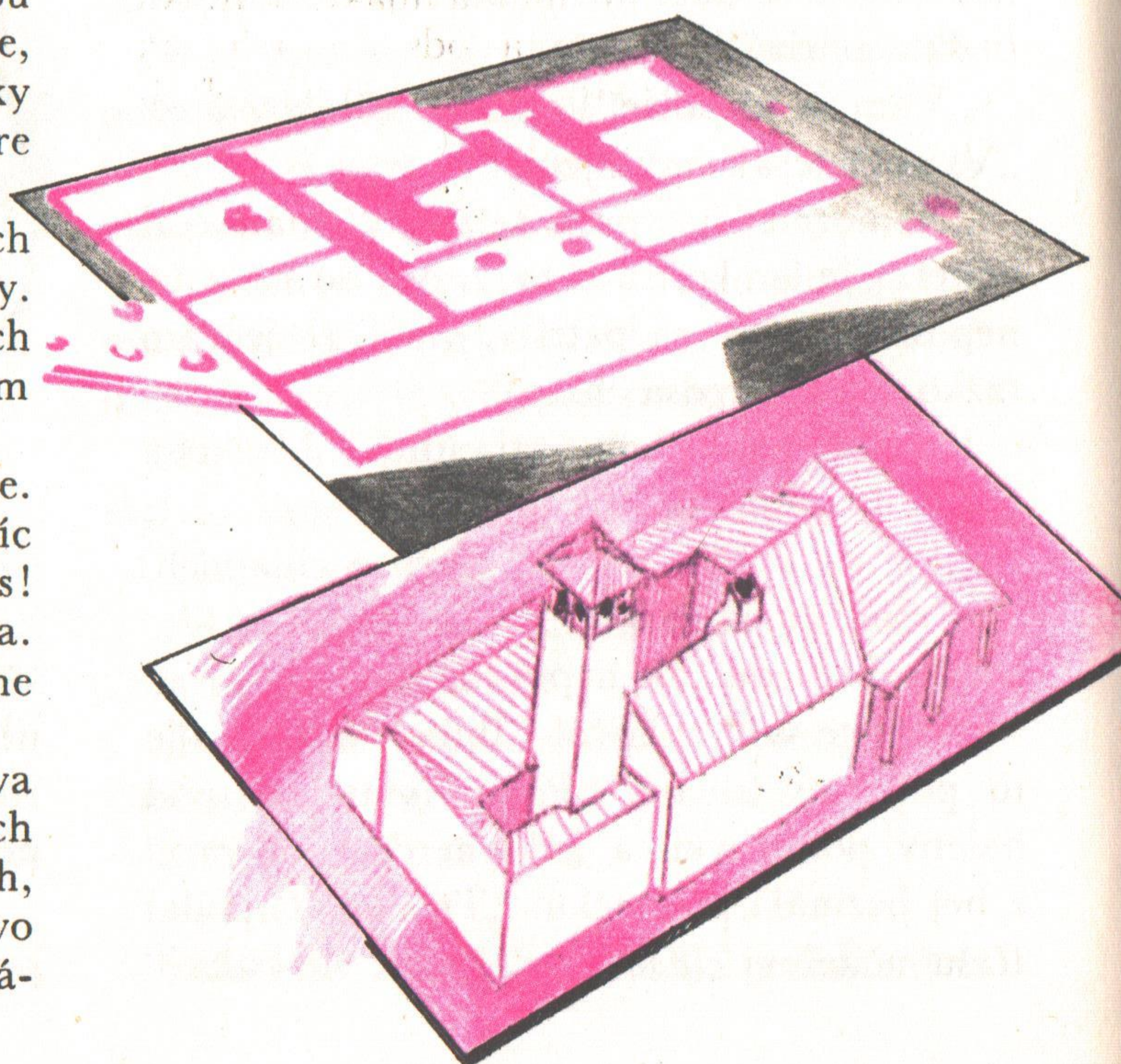
Rím bol veľkomestom aj v dnešnom slova zmysle. Jeho obyvatelia chodili po dláždených uliciach, bývali v poschodových domoch, ohrievali sa pri ústrednom kúrení, kúpali sa vo verejných kúpeľoch, chodili do divadla, zabá-

vali sa v cirkuse, navštevovali športové podujatia na obrovských štadiónoch, cestovali po diaľniciach, pili vodu z vodovodu, tešili sa z krásnych sôch a obrazov, počúvali recitácie básní, prejedali sa na hostinách, mali svoje školy, svojich spisovateľov, dramatikov, prírodovedcov, zemepiscov, básnikov, hvezdárov, cestovateľov, ba na rímskych uliciach stáli aj hygienické verejné záchody!

Kto zaplatí rímske dlhy?

To všetko mali Rimania v časoch, keď takmer celá Európa bývala v plytkých jamách

Rimania bývali v časoch nášho rozprávania v pohodlných domoch s tečúcou vodou, kúpeľňami a ústredným kúrením. Ešte aj hlboko v nepriateľskom území, ďaleko za Dunajom, budovali pre svojich vojakov takéto výstavné stanice. Jedna z nich sa našla napríklad v Páci pri Trnave.

Prepychové domy nie sú jedinou architektúrou z rímskych čias na našom území. Prevažná väčšina ľudí bývala v prostých chatách z dreva, trstia alebo slamy.

so slamenou strechou, jedla rukami potravu z hlinených hrncov a hladu skúsila oveľa viacej ako prebytku. Také obrovské rozdiely boli na svete pred vyše dvetisíc rokmi! Ale všetko treba zaplatiť. Prepych, v akom žili Rimania, je drahý aj dnes, nieto v tých pradávnych časoch! Ktosi to musel zaplatiť a na platenie nemali Rimania nijakú chuť. Na platenie určili otrokov a odsúdili ich tak k nesmierne ťažkej práci prevažne za neľudských podmienok. Otrokov bolo v Ríme veľa, mnohonásobne viacej ako tých, čo žili v prepychu. Na každého spisovateľa, politika, vojaka, vedca či povalača drhli celé desiatky otrokov, a ani tak nestačili. Otrokov bolo málo, stále ich dovážali aj z veľmi ďalekých krajín; bolo to drahé, oveľa lacnejšie bolo zotročovať dovtedy slobodných ľudí z celého nerímskeho sveta.

Tak sa zrodila rímska ríša, ktorá sa podujala dobyť svet.

Celé stáročia sa rímskej útočnosti darilo. Rimania dobývali jednu krajinu za druhou. Zotročili si aj Keltov, ktorým v tých časoch patrila značná časť západnej i strednej Európy. Vznikla ríša, ktorá siahala z Afriky až po pobrežie Severného mora, od Atlantického oceánu po Kaspické jazero, patrila do nej hodný kus Európy, Afriky i Ázie. Rím bol jednoducho

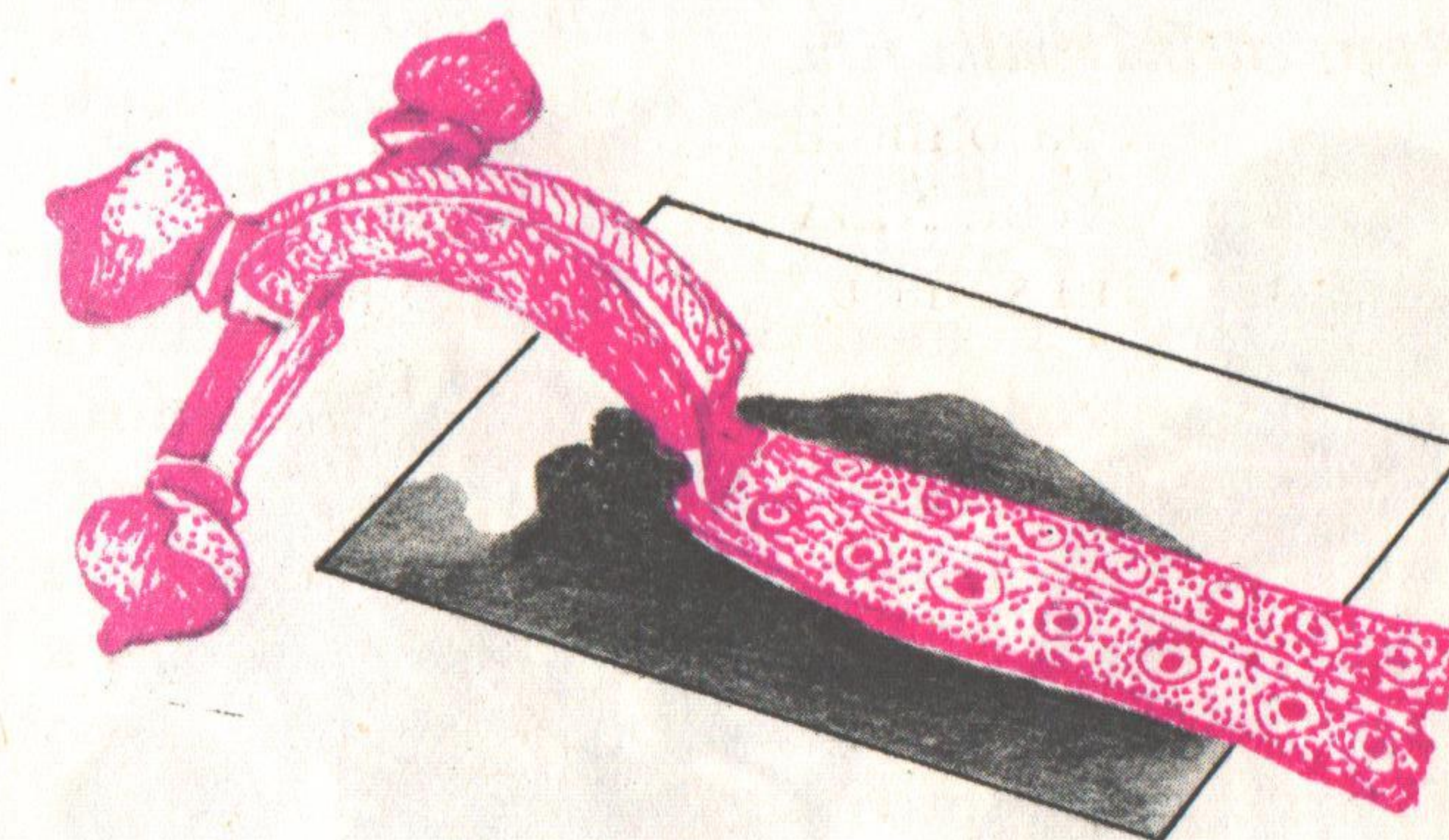
nepredstaviteľným obrom, ktorý sa začínal v Egypte kdesi pri Asuáne a končil sa na Slovensku pri Bratislave...

Slovensko na hranici dvoch svetov

Veru, pri Bratislave sa končila nielen rímska ríša, ale aj mnoho rímskych pokusov dobyť dnešné Slovensko a rozšíriť hranice ríše až po tatranské končiare. Preto sme vlastne kapitolu z najstaršej histórie Slovenska nazvali germánsko-rímskym zápasom.

Dnešné Slovensko bolo stáročia významným bojiskom, na ktoré sa z jednej strany tísli Rimania, túžiaci dobyť svet, a z druhej strany starí Germáni, ktorým sa to o niekoľko storočí len-len že nepodarilo.

Dejiny Slovenska v prvých štyroch storočiach nášho letopočtu sa ponášajú na preteky v preťahovaní lanom. Raz tuhšie potiahli

Krásna spona, ktorou si legionári spínali rúcho. Aj ona svedčí o vysokej životnej úrovni rímskych dobyvateľov.

Germáni, inokedy Rimania, a podľa toho sa aj veľké kusy Slovenska presúvali raz na tú, raz na druhú stranu.

Ak sa o tom hovorí ako o období odlesku antického sveta, platí to v dobrom i zlom. Kam prichádzali Rimania, tam vstupovala aj antic-

Slovensko v najstarších a ešte starších dobách

ká kultúra, kam prichádzali Rimania, tam vstupovali však aj rímski vojaci, ktorí nepoznali zľutovanie ani so životom ani s dielom svojho nepriateľa. Na Slovensku sa však ďaleko nedostali. V ceste im stála neprekonateľná germánska hrádza.

Germáni a zázračný dážď

Starí Germáni mali svoje pôvodné sídla celkom na severe Európy. Stali sa tisli na juh a na západ, pokým sa im nepodarilo vybojovať si väčšinu dnešnej západnej Európy a za

Dvaja úhlavní nepriatelia: civilizovaný Riman, ktorý si chcel podrobiť celý svet, a jednoduchý barbar (ako pohrdavo prezývali obyvatelia antického sveta príslušníkov iných národností), ktorý napokon v tomto boji zvíťazil a dokázal rozviesť aj zdanlivo neporaziteľnú rímsku ríšu.

pomoci ďalších národností napokon vyvrátiť aj antický Rím. Germáni preto nie sú len predkami Nemcov, ich krv je primiešaná aj v žilách Francúzov, Španielov, Angličanov, Rakúšanov, Švajčiarov, Švédov, Nórov a mnohých ďalších národov.

Germánsky spôsob života bol oveľa jednoduchší ako život Rimanov alebo Keltov. Zanechali síce už kočovný spôsob života a žili v usadlých dedinách, ale boli oveľa slabší hospodári, roľníci a remeselníci, ako Kelti a toľko Rimania. O to však lepší boli vojaci. Zotročili si Keltov, pokiaľ ešte odolávali Rimanom, podmanili si mnohé ďalšie národy a bohatú korisť si prinášali tiež zo svojich výprav na územie rímskej ríše.

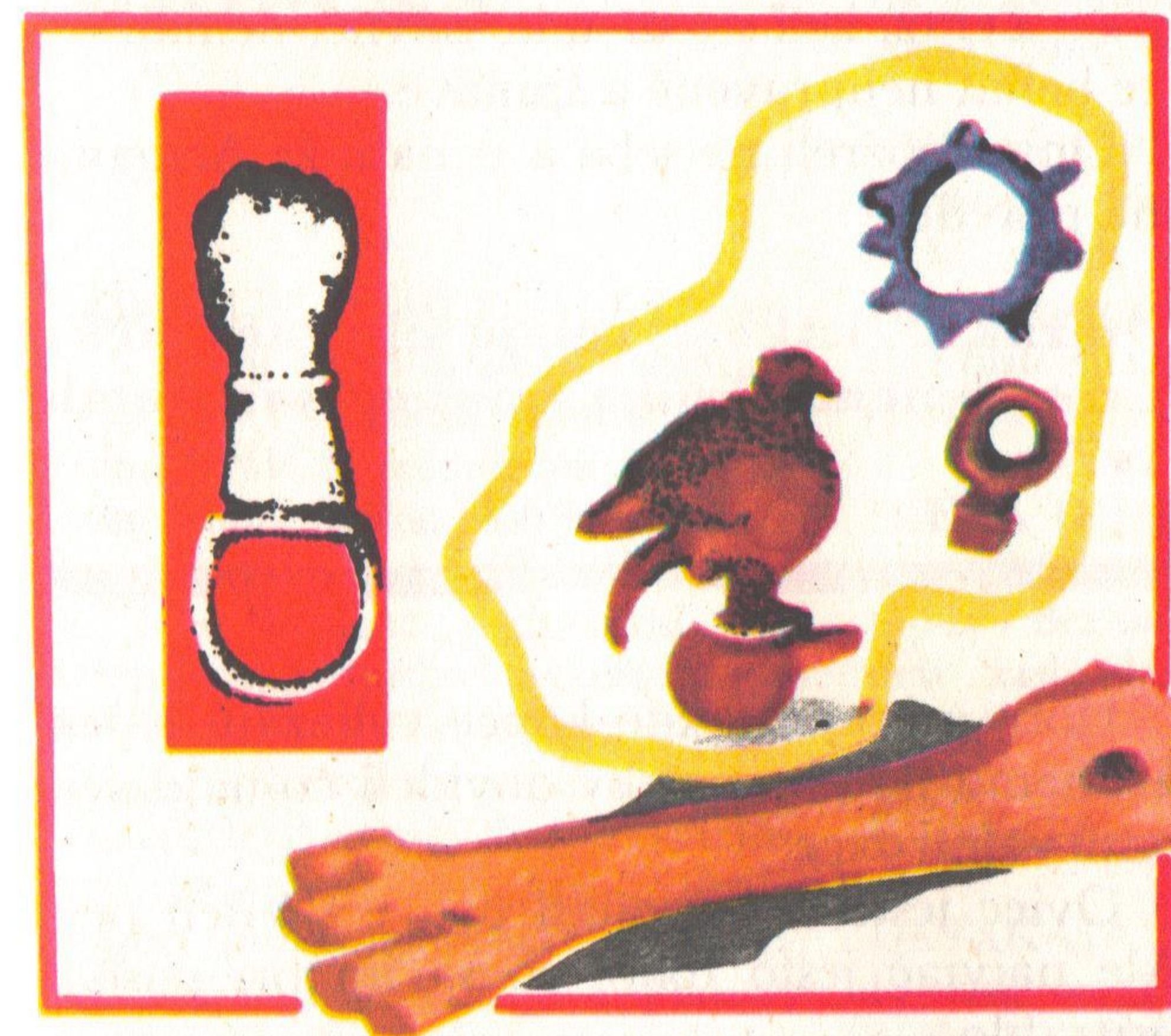
A tak sa Slovensko dostáva na rozhranie dvoch svetov: kultúrneho sveta Rimanov a bojovného sveta Germánov. Lenže ako to už v takých prípadoch býva, od jedných i druhých dostalo do daru predovšetkým vojnu.

O rímsko-germánskych vojnách na Slovensku jestvuje viacero dokladov. K Slovensku sa viaže aj rozprávka o zázračnom daždi, ktorý zachránil rímskych vojakov. Stalo sa to za rímskeho ťaženia, pri ktorom Rimania porazili Germánov a prenikli hlboko na ich územie. Tam sa však dostali do pasce. Germáni ich obkľúčili, uzavreli a pokojne čakali, kým Rimanov neumorí smäd a horúčava. A veľa k tomu veru nechýbalo. Keď však bolo Rimanom najhoršie, odrazu sa spustil zázračný dážď. Vojaci si skladali prilby, chytali do nich vodu a hltavo pili. Rozzúrení Germáni sa na nich vrhali, ale Rimania pili posilňujúcu vodu aj počas boja. Pritom do Germánov bili aj blesky zázračnej búrky, zatiaľ čo rímskym vojakom sa vyhýbali. Napokon Rimania slávne zvíťazili.

Hroby, paláce, kasárne

Na Slovensku jestvujú tisícky pamiatok na germánsko-rímske obdobie. Medzi najdôleži-

Slovensko v najstarších a ešte starších dobách

Kolekcia prepychových predmetov z rímskych dielní. Je medzi nimi aj ručička ukazujúca perfektnú „figu“.

tejšie patria rímske vojenské tábory, ktorých trosky našli archeológovia napríklad pri Komárne, Páci pri Trnave, Stupave, na Devíne, v Bratislave a na niektorých ďalších miestach. Najlepšie sa zachovali zrúcaniny tábora v Rusovciach. Archeológovia našli zvyšky kamenných budov vykurovaných ústredným kúrením, trosky veľkého kostola, hlbokú murovanú studňu, množstvo umeleckých výrobkov zo skla, bronzu, železa (medzi najkrajšie patria obrazy ľudí, zvierat a rozličných predmetov vytesané do náhrobných kameňov).

Tisíce pamiatok po sebe zanechali aj Germáni a mnohé z nich v nádhere nezaostávajú za rímskymi pamiatkami. Je to napríklad čosi vyše štyridsať rokov, keď robotníci v tehelni v Strážach pri Piešťanoch odvalili velikánsky kus hlíny. Zrútil sa z príkrej steny na zem a z neho vypadol hrob s hrbami zlata a striebra. Lahko si predstaviť, čo to bolo za prekvapenie! Žiaľ, šťastní nálezcovia nepochop-

pili, čo taký nález znamená pre objasnenie minulosti našej vlasti. Vrhli sa na poklad a začali ho rabovať. Pokým prišli pracovníci múzea, väčšina vecí zmizla. Zhľadúvali sa celé desaťročia a dodnes nie sú v múzeách všetky.

Aj to, čo sa zachránilo, však predstavuje pamiatky nevyčísliteľnej hodnoty. Tým skôr, že príhoda sa v tehelni o niečo neskôr takmer do podrobností zopakovala: opäť zrútená hlina, rozbitý hrob, rozkradnutý poklad a namáhavé zhľadúvanie.

V hrobách boli prevažne rímske výrobky: krásne predmety zo skla, vazy i misky, množstvo strieborných mís a tanierov s vyobrazeniami ľudí i zvierat, boli tam zlaté i strieborné spony, strieborné cedidlá, peniaze a ďalšie predmety, ktoré slúžili germánskym panovníkom. Pred niekoľkými rokmi sa vedcom túto pozoruhodnú zbierku podarilo doplniť o striebornú misku s figúrkami levov, ktorá sa v čase nálezu stratila. V domácnosti, kde ju objavili, slúžila ako kvetináč...

Krásne predmety sa našli aj v ďalších germánskych hrobách v Zohore, v Devíne a na iných miestach. V jednom z devínskych hrobov boli napríklad rozličné kovové figúrky (baran, kačička) a medzi nimi aj ľudská ruka s palcom zastrčeným medzi ukazovák a prostredník. Presne takú „figu“ si roztopašníci ukazujú dodnes. A presne takú „figu“ napokon história ukázala Rimanom i Germánom.

Rimanom sa pokusy o dobytie Slovenska nikdy nepodarili. Napokon od našich hraníc celkom odtiahli. V tom čase sa im ríša už rúcala a onedlho sa rozsypala celkom. Germáni nezostali na Slovensku oveľa dlhšie. Vysilení stálym bojom od nás odtiahli strhnutú prívalom ľudí, ktorí sa pohli v takzvanom sťahovaní národov, a Slovensko obsadili naši priami predkovia, Slovania.

(Pokračovanie)

Píše PAVEL DVOŘÁK

ILUSTRUJE NAĎA RAPPENBERGEROVÁ-JANKOVIČOVÁ

SÚŤAŽ! SÚŤAŽ! SÚŤAŽ! SÚŤAŽ! SÚŤAŽ!

Milí súťažiaci slniečkári!

Oblúbeným čítaním najmenších čitateľov sú rozprávky. Nielen ľudové, ale aj autorské, najmä tie o zvieratkách. Veď kto z vás by nepoznal rozprávkové knižky J. C. Hronského, Ruda Morica, Márie Ďuričkovej, Kristy Bendovej, Márie Haštovej, Boženy Mačingovej, Eleny Čepčekovej, Jozefa Pavloviča, Jána Navrátila a ďalších? A preto dnešné naše otázky budú iste ľahké.

Pozerá krtko na tie kamene, pozerá a vraví:
— Čudné! Všetky kamene sú sivé, a henten je zelený.

Ježko však mal lepšie oči. Všimol si, že ten zelený, k zemi pričupený kameň nie je kameň. Vraví krtkovi figliarsky:

— Počuj, Rudko, nemáš chuť na žabie stehienka?

— Ako by nie! — rečie krtko a už sa mu slinky zbiehajú na jazyku.

— Tak aby si vedel, že som kamarát, ja ti ich pričarujem, chceš?

— Chcem!

Nato ježko prižmúril oči a vyriekol čarovné slová:

Otázka č. 1: Ako zneli tie čarovné slová? Ako sa volá knižka a spisovateľ, ktorý ju napísal?

Široko-ďaleko sa rozniesol chýr o dvoch šikovných opičkách, ktoré aj lietali, aj čierneho leoparda naplašili, a napokon sa zdravé a bez úhony domov vrátili. No opiciam najväčšmi záležalo na tom, aby sa o ich hrdinstve dozvedel papagáj Armand. A tak sa hneď vybrali k nemu.

Armand počúval, pokyvoval krásnou hlavou a napokon povedal:

— Teraz, keď ste už také slávne, nemali by ste behať neupravené a špinavé.

Opice pozreli na seba a uznali, že Armand má pravdu.

Otázka č. 2: Ako sa volajú šikovné opičky a rovnomená kniha známej spisovateľky?

Hore v horách, kde kopce vyliezajú jeden druhému na plecía, aby dovideli čo najďalej. pasú valasi ovce.

Oviec jesto veľa, valasi dvaja a jeden pes. Ale najviac jesto toho, čo sa im pri pasení pritrafilo.

Otázka č. 3: V koľkých rozprávkach opísala spisovateľka príhody dvoch valachov a ich psa? Uveďte meno spisovateľky a názov knihy, z ktorej je úryvok.

Odpoveď aspoň na jednu z otázok nám pošlite do 31. marca 1979.

Drevoryt Martina Molitora, Prešov

Zápisník Slniečka

NEDOŽITÉ JUBILEUM. 13. marca t. r. bol by sa dožil päťdesiatich rokov dr. Ján Poliak, nositeľ Ceny Fraňa Kráľa in memoriam, ktorý sa významnou mierou zaslúžil o rozvoj novodobej slovenskej detskej literatúry. Jeho kritickú podnetnosť potvrdzuje aj posmrtno vydaná kniha Rozhovory o literatúre pre mládež (1978), v ktorej sú cenné vyznania tridsiatich slovenských spisovateľov o tvorbe pre deti. Tak ako predchádzajúce publikácie Literatúra, mládež a súčasnosť (1963) a Podoby a premeny literatúry pre mládež (1970), i táto kniha bude nepochybne patriť k základným dielam slovenskej kritiky a teórie detskej literatúry.

DOMA I VO SVETE. Z príležitosti Medzinárodného roku dieťaťa bude sa môcť s úrovňou československej detskej knihy, najmä s jej ilustračnou a grafickou podobou, zoznámiť aj zahraničie, a to na knižnom veľtrhu v Bologni, Bruseli a v kultúrnom stredisku v Berlíne. Z domácich výstav sa môžu priatelia detskej knihy tešiť na putovnú výstavu českých a slovenských kníh, na výstavu k 30. výročiu PO SZM „Pozdrav pionierom“ a na jubilejnú výstavu „Vincent Hložník deťom“.

PLAKETA VO VESMIRE. Poľský kozmonaut major Herma-

szewski vzal na palubu kozmickej lo-
de Sojuz 30 zlatú plaketu Medziná-
rodného roku dieťaťa. Plaketu zhotovi-
li na pamiatku detí, ktoré zahynuli
počas druhej svetovej vojny.

VÝROČIE PO SZM. K 30. výročiu
založenia Pionierskej organizácie
SZM vydali Mladé letá a Albatros
súbor fotodokumentov, ktorý pribli-
žuje históriu i súčasnosť pionierskeho
hnutia v Československu.

DIERA DO SVETA. S týmto náz-
vom vydalo hudobné vydavateľstvo
Opus v Bratislave výber z veršov pre
deti zaslúžilého umelca Ľubomíra
Feldeka. Réžiu stereonahrávky mal
významný rozhlasový režisér Vlado
Rusko.

DETSKAJA LITERATURA. V
10. čísle minulého ročníka priniesol
sovietsky teoretický časopis o litera-
túre pre deti a mládež Detskaja
literatura obšírny článok o zasl.
umelcovi Rudovi Moricovi. Autorka
článku vyzdvihuje celú autorovu
tvorbu i jej význam pre ideovo-
estetické formovanie mladej socialis-
tickej generácie.

MERIDIÁNY 12—13. Druhé číslo
o slovenskej literatúre pre zahraničie,
ktoré vydáva Zväz slovenských spiso-
vateľov, prináša informácie aj o lite-
ratúre pre deti a mládež. Okrem
rozhovoru s Elenou Linzbothovou,
vedúcou redaktorkou Klubu mlá-
dých čitateľov, a recenzií o niekto-
rých pozoruhodnejších knihách
z minulého roku, venuje pozornosť
predovšetkým tvorbe MÁRIE
ĎURÍCKOVEJ, reprezentatívnej
autorke súčasnej slovenskej detskej
literatúry. Spolu s jej literárnym

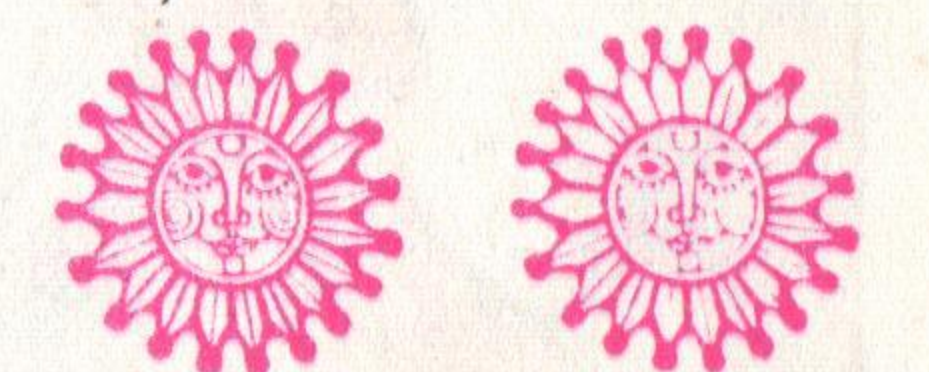
portrétom a samostatnou poznám-
kou o knihe Prešporský zvon priná-
ša i ukážku z jej knihy Dunajská
kráľovná, za ktorú sa M. Ďuričkovej
dostalo vlni významného medziná-
rodného ocenenia — zápisu na Čest-
nú listinu H. Ch. Andersena.

Z LISTOV DETÍ. Medzi mnohými
blahoželaniami, ktoré sme dostali
k Novému roku, bol aj list žiakov
ZDŠ pri OÚNZ v Nových Zámkoch.
Malí pacienti nám v ňom oznamujú,
že na Slniečko „sa vždy tešia a prečítajú
si ho do posledného riadka“. Za
tieto hrejivé slová ďakujeme a našim
malým priaznivcom z N. Zámok
želáme skoré uzdravenie.

OCENENIE MLADÝM LETÁM.
Ministerstvo kultúry PLR udelilo
v Medzinárodnom roku dieťaťa vy-
davateľstvu ML za dlhoročné uvá-
dzanie poľskej literatúry slovenským
čitateľom medailu Za zásluhy o poľ-
skú kultúru.

ZLATÉ ČASY. V januári t. r. mal
slávnostnú premiéru nový slovenský
film Zlaté časy. Na motívy knihy
Petra Kováčika Jablká nášho det-
stva, ktorá v roku 1977 získala Cenu
Mladých liet, ho nakrútil zasl. ume-
lec Štefan Uher.

PRVÁ KNIHA. Pre nový školský
rok 1979/80 pripravili ML „prvú
knihu“ od Eleny Čepčekovej Slnieč-
ko na motíve. Knihu si možno
objednať priamo vo vydavateľ-
stve (Mladé letá, nám. SNP 12,
894 26 Bratislava).

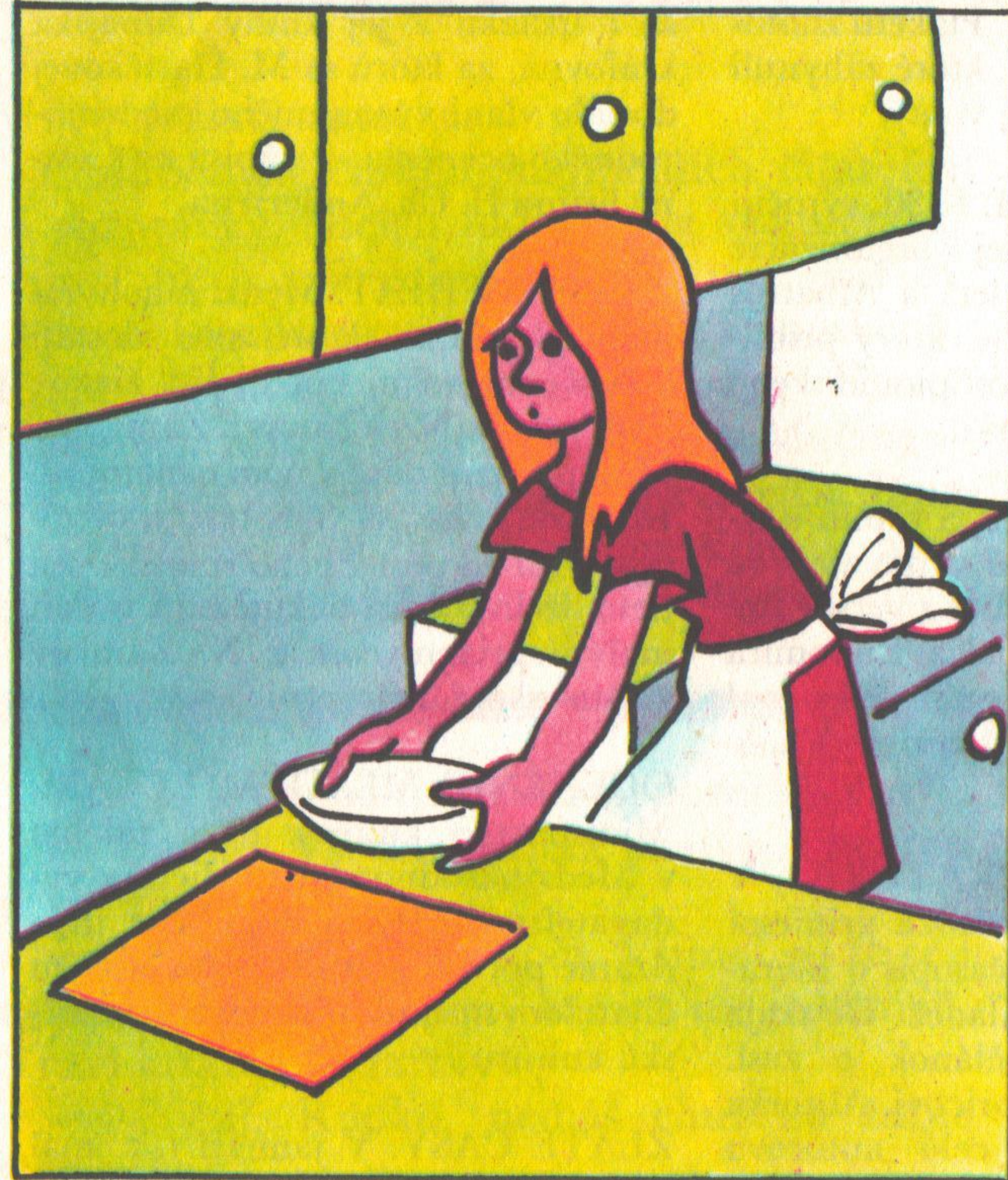
Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: 801 00 Bratislava, Klincová 35/a. Telefón 681-58, 645-87. Šéfredaktor Ján Turan, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, ČSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom a objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače, 884 19 Bratislava, Gottwaldovo nám. 6. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

DITA NA SLNIEČKU

KRESLÍ VIKTOR KUBAL

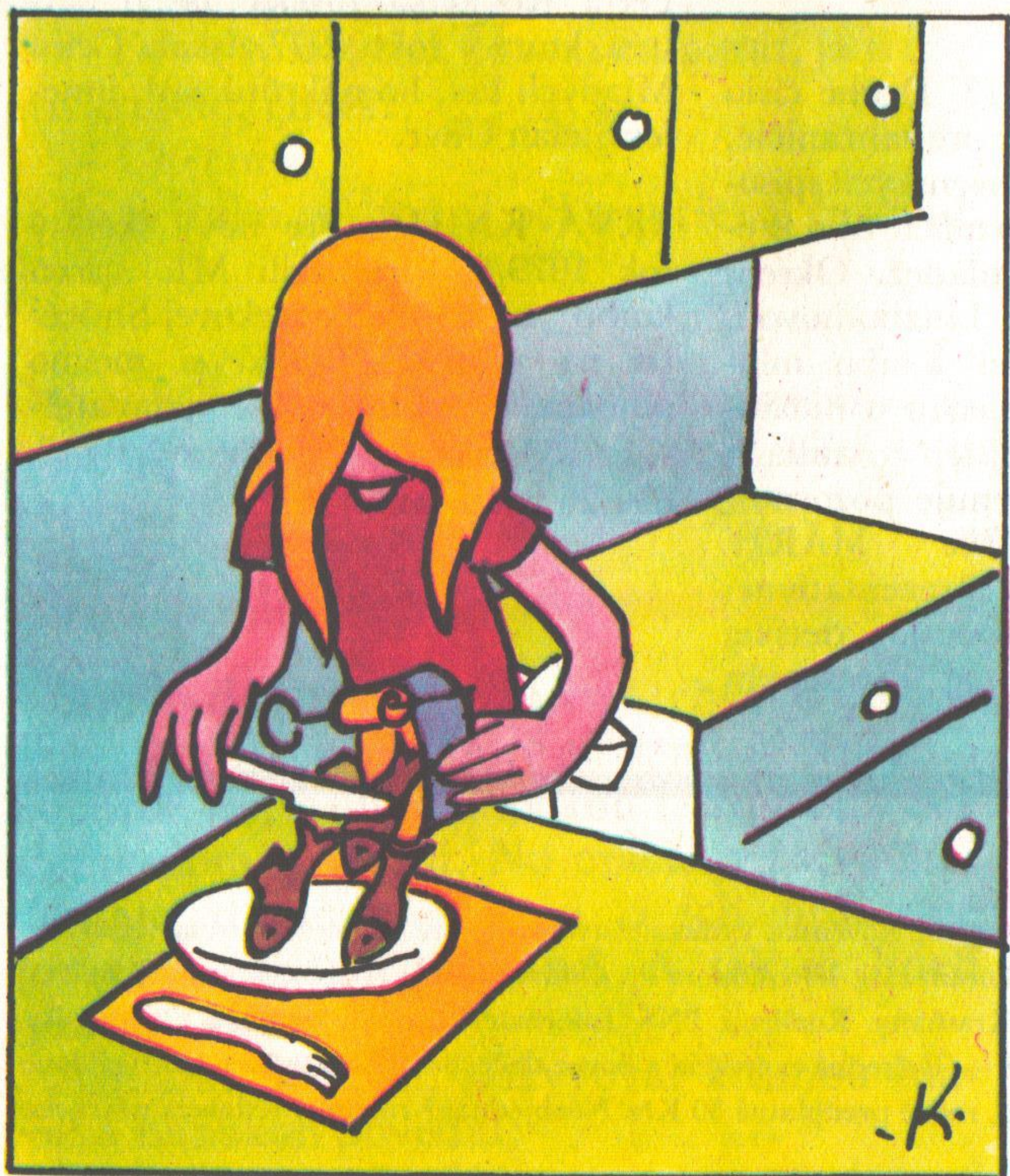
19 602

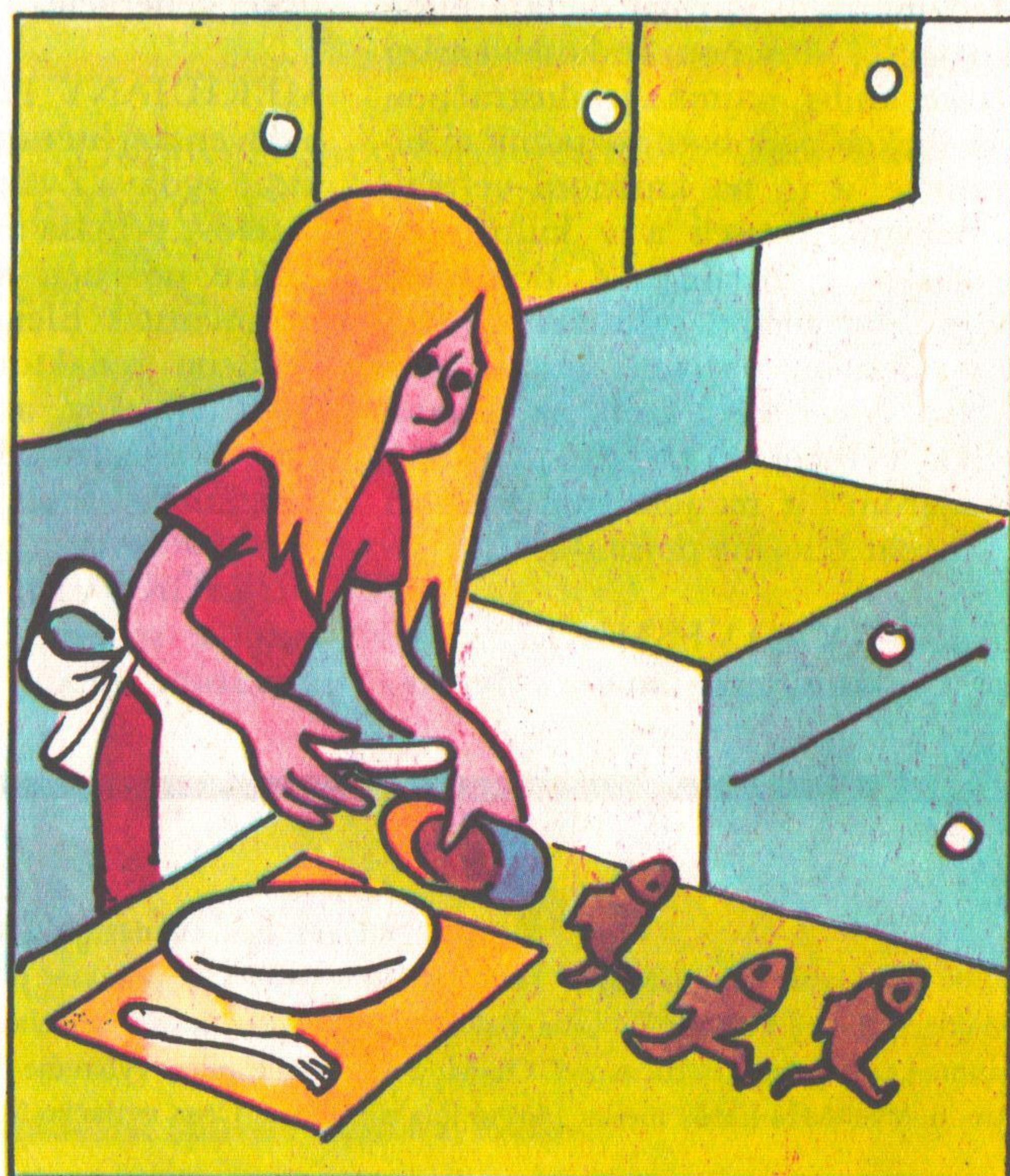
Keď otec v hore netrafil srnca,

utiekla mame polievka z hrnca.

Gazdinám sa stáva galiba.

Sardinky volá teta veľryba.